
OPLEIDEN EN BEGELEIDEN

Over de opleiding van predikanten in de Ned. Geref. kerken

**Rapport van de Commissie Opleiding Predikanten
ingesteld door de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken
Amersfoort 2001
september 2003**

INLEIDING

Dit is de vierde Landelijke Vergadering op rij die zich met de opleiding bezig houdt. Dat betekent dat we als kerken nu al een jaar of tien bezig zijn om te komen tot een zo goed mogelijke opleiding voor onze a.s. predikanten. De vorige Landelijke Vergadering van Amersfoort 2001 heeft, na eerdere besluiten, met overgrote meerderheid de COP opgedragen de mogelijkheden te onderzoeken van een gedeeltelijke eigen opleiding, die aanleunt tegen de Theologische Universiteit van Apeldoorn.

In de lijn van dit Besluit (zie voor de letterlijke tekst bijlage 1) moet volgens de COP gedacht worden aan een opleiding

- die deugdelijk en van academisch niveau is, en afsluit met een erkend doctoraal examen of een MA in de theologie;
- waarin, zonder versnippering van krachten, de beste talenten in ons kleine kerkgenootschap gebundeld worden om tot een zo goed mogelijk opleiding te komen en zoveel mogelijk te voorkomen dat studenten in minieme groepjes her en der studeren;
- waarin onze kerken hun verantwoordelijkheid voor de opleiding kunnen waarmaken en het waardevolle eigene doorgeven;
- die gegroeide en vruchtbare vormen van samenwerking in stand houdt en open staat voor verdere ontwikkelingen op dit gebied binnen de "kleine oecumene";
- die zowel "normale" studenten als "late roepingen" op goede wijze kan bedienen;
- die een goede basis legt voor wie zich daarna verder wetenschappelijk in de theologie wil verdiepen, dus ook voor potentiële toekomstige docenten.

Samenstelling commissie en aantal vergaderingen

De Landelijke Vergadering benoemde tot leden van de commissie:

C.J. Bos, Wageningen

A.Th. van Deursen, Bloemendaal

A.van der Dussen, Eindhoven

C.M. van der Klis, Wormer

B. Krol, Amerongen

J. Stuij, Kampen,

K.R. Veenhof, Heemstede

R. Venderbos, Kampen.

Als voorzitter en secretaris werden respectievelijk benoemd de broeders Veenhof en Venderbos. Br Van Deursen gaf bij aanvang van de werkzaamheden van de commissie te kennen niet meer te willen participeren in de commissie.

De commissie kwam 12 keer in vergadering bijeen, en heeft daarnaast gesprekken gehad met de senaat van de Theologische Universiteit van Apeldoorn (TUA), het bestuur van het Nederlands Gereformeerd Seminarie (NGS), de studiebegeleiders van de Theologische Studiebegeleiding (TSB) en studenten die deelnemen aan de TSB.

Het resultaat van deze commissievergaderingen en besprekingen met betrokkenen vindt u in het Rapport van deze commissie. Het voorstel dat voor u ligt doet ons inziens recht aan de genomen besluiten. Wij hopen daarom van harte dat de kerken thans een besluit nemen waardoor nu eindelijk aan de gewenste opleiding vorm gegeven kan worden.

K.R. Veenhof, voorzitter

R. Venderbos, secretaris

1. DE EERSTE RONDE: verkennende gesprekken

In de eerste ronde hebben gesprekken plaatsgevonden met het bestuur van het Nederlands Gereformeerd Seminarie (zie 1.1), de Senaat van de Theologische Universiteit Apeldoorn (zie 1.2), de begeleiders van de Theologische Studiebegeleiding (zie 1.3) en met studenten die deelnemen aan de TSB (zie 1.4). Deze gesprekken hadden tot doel om de draad van de voor de Landelijke Vergadering gevoerde gesprekken weer op te pakken. Voorzover nodig werd men op de hoogte gebracht van het Besluit van de Landelijke Vergadering 2001, en werd met elkaar van gedachten gewisseld over de vraag op welke wijze uitvoering gegeven zou kunnen worden aan dit Besluit.

1.1 *Gesprekken met het bestuur van het Ned. Geref. Seminarie*

1.1.1 **Het eerste gesprek**

Het was voor de commissie niet moeilijk te bepalen op welke wijze we als commissie ons werk na de Landelijke Vergadering van Amersfoort in 2001 zouden moeten hervatten. Immers, het gesprek met het Nederlands Gereformeerd Seminarie zou moeten worden voortgezet, en wel op korte termijn. Een gesprek waarin volgens het besluit van bovengenoemde Landelijke Vergadering "de basisvragen voldoende aandacht (moeten) krijgen, opdat het eigene van het NGS binnen één jaar na sluiting van deze Landelijke Vergadering duidelijk zal worden".

We hebben dit gesprek vooraf laten gaan door een schriftelijke gedachtewisseling, waarin van de kant van de commissie o.m. werd geïnformeerd naar de eigen visie van het NGS op aard en plaats van de theologie, de waardering van de opleidingen aan de Theologische Universiteiten van Apeldoorn en Kampen en de kijk op het werk van de TSB. We ontvingen daarop een uitvoerig antwoord d.d. 29 januari 2002 (zie bijlage 2), gevolgd door een gesprek op 19 februari 2002.

a. visie op aard en plaats van de theologie

De commissie meent met de notitie "*Visie Seminarie op aard en plaats van de theologie*" voldoende duidelijkheid te hebben gekregen over de opvattingen van het NGS inzake de benadering van de theologie. Op fundamentele punten kan geconstateerd worden, dat er eensgezindheid is, bijv. dat Gods Woord verschilt van theologie, en geloof en geloofskennis van theologie en theologische kennis; dat wetenschap, ook theologische, niet neutraal is, en dat verkeerde theologie en verwetenschappelijking van het geloof gevaarlijk zijn. Ook delen we de mening dat het op wetenschappelijk wijze omgaan met wat Gods Woord openbaart een belangrijke taak is. Voorts zijn we het erover eens dat een kerkelijke opleiding niet als doel moet hebben de beoefening van de theologische wetenschap. Wèl dat theologie beslist niet mag ontbreken in een goede opleiding van academisch niveau. Een goede predikant moet geen theologie op de kansel brengen, maar wel theologie gestudeerd hebben.

In de *Visie* worden ook enkele algemene uitspraken rond filosofische prolegomena en theologie als wetenschap gedaan. De commissie heeft aan de analyses van deze problematiek veel tijd besteed, en bij verschillende uitspraken in de *Visie* kritische kanttekeningen geplaatst, omdat ze nogal eenzijdig of ongenueanceerd zijn en in ieder geval niet van toepassing op de kerken en theologische opleidingen waarmee wij concreet te maken hebben.

Tegelijk realiseerde de commissie zich dat het voor het werk van de commissie geen zin heeft een wetenschappelijke discussie te voeren, of een poging te doen om op alle punten overeenstemming te bereiken. Veeleer gaat het er om wat een en ander nu concreet betekent voor de invulling van de opleiding tot predikant. Vandaar dat in een nader gesprek nog de volgende concrete onderwerpen aan de orde zijn gekomen met het doel op die punten tot overeenstemming te komen.

b. de opleiding aan de TU Apeldoorn

Binnen de kring van het NGS is grote zorg over wat genoemd wordt de toenemende verwetenschappelijking van de opleidingen tot predikant. Dat geldt naar de mening van het NGS zowel de TU Apeldoorn als de TU Kampen. Theologische vakbekwaamheid zou grotere aandacht

krijgen dan het kennen en verstaan van de Heilige Schrift, en het klimaat van de opleiding sterk bepalen. Kennis van theologische literatuur zou van groter belang geacht worden dan kennis van de bijbel. De commissie zou graag zien dat het NGS deze bezwaren hard maakt en bespreekt met de TU Apeldoorn. Verschillende keren heeft de TU Apeldoorn aangegeven een dergelijk gesprek ook op prijs te stellen.

Intussen roept het vragen op, wanneer het NGS schrijft dat de studenten van het NGS 'vrijwel probleemloos' doorstromen naar Apeldoorn of Kampen. Hoe verhoudt deze constatering zich tot wat hierboven gezegd wordt over deze onderwijsinstellingen? Daarom vroeg de commissie het bestuur van het NGS navraag te doen bij de eigen afgestudeerden naar hun ervaringen in Apeldoorn of Kampen, wanneer zij daar doorstuderen voor hun DII. Je zou immers verwachten, dat bij overgang duidelijke verschillen voelbaar zijn in de door het bestuur van het NGS aangegeven zin. Bij schrijven d.d. 17 april 2002 ontvingen wij bericht van het NGS, dat hiervoor vier ex-studenten zijn benaderd. Van de vier hebben er drie gestudeerd in Kampen, en één in Apeldoorn. Er blijkt echter geen sprake te zijn van problemen in bovengenoemde zin. Geen van de studenten constateerde ook een overschatting van de theologische wetenschap.

Overigens vraagt het bestuur van het NGS zich af, of de plannen van de commissie werkelijk gerealiseerd kunnen worden. Men schat in dat instemming van de curatoren vereist is, en niet makkelijk verkregen zal worden.

c. kijk op de TSB

De samenwerking tussen NGS en TSB wordt goed genoemd. Er wordt opgemerkt dat daarvan een teken is, dat de studenten van het NGS zonder uitzondering deelnemen aan de activiteiten van de TSB. Naar aanleiding van de discussie op één van de zittingen van de laatste Landelijke Vergadering tussen de predikanten ds J.J. van Es (docent NGS) en ds A. v.d. Dussen (begeleider TSB) wordt door het bestuur van het NGS gevraagd naar de visie van de begeleiders op de theologie. De COP heeft de begeleiders gevraagd om een notitie hierover.

1.1.2 Het tweede gesprek

Een tweede ontmoeting met het bestuur van het NGS vond op 2 september 2002 plaats. Dat was na een gesprek van de commissie met de Senaat van de Theologische Universiteit Apeldoorn, waarin sommige onderwerpen uit het gesprek met het bestuur van het NGS ook besproken zijn (zie par. 3.1.1), waarvan het bestuur van het NGS een verslag had ontvangen. Een evaluatie door de commissie van de eerste gesprekken van de COP met het NGS en de COP met de TUA, had inmiddels plaatsgevonden, en de commissie zag duidelijk mogelijkheden om op de ingeslagen weg voort te gaan.

Voorafgaand aan deze ontmoeting heeft de commissie het bestuur van het NGS een aantal vragen voorgelegd. Deze hadden betrekking op de bevindingen uit het contact tussen de COP en de Senaat van de TUA, het appèl vanuit de kerken om mee te werken aan een nieuw opleidings- en begeleidingsinstituut, de zorg om onze kerken en in verband daarmee het belang van een gezamenlijke predikantsopleiding en de wensen voor de concrete invulling van het onderwijs- en begeleidingspakket van het nieuwe instituut.

a. de opleiding aan de TU Apeldoorn

Het verslag van de commissie van het gesprek met de Senaat heeft het bestuur van het NGS niet van mening doen veranderen. Er blijven zorgen omtrent de toenemende verwetenschappelijking van de opleiding tot predikant. Vanuit de commissie wordt dit oordeel bestreden en er ook op gewezen, dat onze kerken principieel gekozen hebben voor een deugdelijke, wetenschappelijke vakopleiding (wat iets anders dan een opleiding tot wetenschapper!). Een gesprek met de Senaat over deze dingen heeft helaas (nog) niet plaatsgevonden.

Het NGS acht een verregaande samenwerking met de TU Apeldoorn ook geen goede zaak, omdat er op landelijk niveau niet gesproken zou kunnen worden van groei in de samenwerking tussen de CGK

en de NGK. Is het dan niet onverstandig om ons op het gebied van de predikantsopleiding zo afhankelijk te maken?

De commissie ziet echter op het grondvlak van de plaatselijke kerken een toename in de samenwerking, die in weerwil van allerlei landelijke besluiten doorgaat. Bovendien ontwikkelt de samenwerking met de TUA zich in positieve zin: de gehele stage wordt aan ons overgelaten en voor deelname aan de TSB-activiteiten krijgen studenten uit onze kerken studiepunten. Maar los daarvan is het goed steeds het uitgangspunt voor de exercities van de COP voor ogen te houden: een tegengaan van de versnippering van krachten op het gebied van de opleiding en begeleiding. De beste talenten en de in onze kring beschikbare gelden moeten zo optimaal mogelijk ingezet worden.

b. het appèl vanuit de kerken

Hoe heeft het bestuur van het NGS het appèl vanuit de kerken op het NGS om mee te doen gewaardeerd? Het bestuur is daar blij mee. Uit dit appèl blijkt immers dat de kerken de bijdrage van het NGS aan het nieuwe instituut van groot belang achten. De inbreng van het NGS zal in de praktijk echter volgens het NGS niet veel voor kunnen stellen vanwege de eisen die aan docenten gesteld zullen worden.

De commissie kan zich voorstellen, dat er op dit punt vragen leven. Maar in eerste instantie gaat het toch om de *inhoudelijke* bijdrage van de kant van het NGS, zoals dat ook zal gelden voor de TSB. Het gaat in dit stadium niet om de vraag of men geschikte *personen* heeft, maar om de vraag wat men van wezenlijk belang acht voor de *inhoud* van de opleiding.

'Maar als men de bijdrage van het NGS zo belangrijk vindt, waarom moet het dan opgeheven worden...?' zo klonk de vraag uit de kring van het NGS. De commissie zegt dat de kerken en de COP niet uit zijn op opheffing van het NGS. De oorspronkelijke achtergrond van het voorstel voor een nieuwe basisopleiding is de zorg om de studenten die nu her en der studeren. Voor de studenten zou een opleiding, waarin het goede van zowel het NGS als de TSB wordt verenigd, wellicht een aantrekkelijke werking kunnen hebben. In het programma van dat nieuwe instituut is plaats voor inbreng van het NGS. En gehoopt wordt dat het nieuwe instituut de plek wordt waar alle toekomstige predikanten binnen onze kerken hun opleiding genoten hebben. Het gaat dus niet om een minimaliseren of elimineren van het gedachtegoed van het NGS, maar juist om een zo optimaal mogelijk realiseren van wensen in het nieuw op te richten instituut. Indien dit voldoende gewaarborgd is binnen het nieuwe instituut, zal mogelijk door de kerken aan het bestuur van het NGS gevraagd worden om op te gaan binnen dit instituut.

c. mogelijkheden voor late roepingen

Het NGS voorziet de laatste jaren in een groeiende behoefte aan mogelijkheden voor de zogenaamde late roepingen. Lopen zij niet het gevaar om in de nieuwe situatie tussen de wal en het schip te raken? De commissie acht het argument van de late roepingen niet steekhoudend. Elke opleiding heeft tegenwoordig allerlei creatieve voorzieningen voor studenten, die op latere leeftijd en in deeltijd willen studeren. Daaraan zal ook in de opzet van de nieuw op te zetten basisopleiding de nodige aandacht besteed worden. Alleen kun je de inhoud en structuur van een opleiding naar de mening van de commissie onmogelijk baseren op de verschillende late roepingen. Wel zul je op individueel niveau zoveel mogelijk aanpassingen moeten maken, maar dat spreekt in deze tijd voor zich. Elke (theologische) opleiding spant zich op dit terrein in om zoveel mogelijk studenten van dienst te kunnen zijn.

d. concrete invulling nieuw opleidingsinstituut

Gevraagd naar de wensen met betrekking tot de vraag welke onderdelen resp. vakken zeker een plaats moeten krijgen binnen het nieuwe opleidingsinstituut zegt men van de kant van het bestuur van het NGS weinig meer te kunnen zeggen dan in het verleden reeds gezegd zou zijn. Desgevraagd zegt men in te stemmen met onderwerpen uit de reformatorische wijsbegeerte, kerkrecht, Nederlandse kerkgeschiedenis, dogmatiek en bijbelkennis. Het bestuur ziet echter liever, dat de COP al dan niet in samenspraak met de TSB, een concreet voorstel doet waarop het NGS vervolgens gericht zal reageren.

De commissie betreurt het, dat het NGS er daarmee van afziet constructief mee te denken over de inhoudelijke opzet van het nieuwe opleidingsinstituut.

e. zorg om de kerken / vernieuwing van de opleiding

Van de kant van de COP is zorg geuit over de situatie van onze kerken. We leven in een tijd waarin zich een spiritualiteit ontwikkelt, waarbij persoonlijke geloofservaring soms een belangrijker rol lijkt te spelen dan geloofskennis en bijbelse bezinning. In zo'n tijd is een goede theologie (en predikantsopleiding) voor de studie en doordenking van Gods Woord en de doorwerking daarvan in het menselijk leven van wezenlijk belang. Een gezamenlijke opleiding voor onze a.s. predikanten kan daarbij van veel betekenis voor onze kerken zijn.

Het bestuur van het NGS stemt in met de opmerking dat vernieuwing van de opleiding hard nodig is. Dat is dan ook de reden, dat het bestuur graag het werk aan het NGS voortzet. Het is prima wanneer de COP "een aanleunwoning bij Apeldoorn bouwt, maar laat ons het schuurtje voor de late roepingen..."

1.2 *Gesprek met de Senaat van de Theologische Universiteit Apeldoorn*

1.2.1 Een eerste gesprek

Ter voorbereiding op het eerste gesprek heeft de commissie de Senaat de besluiten van de Landelijke Vergadering 2001 van Amersfoort met betrekking tot de opleiding toegestuurd. In het daarop volgende gesprek op 11 maart 2002 kwamen o.m. de volgende onderwerpen aan de orde:

a. bevoegdheid Senaat

De Senaat is nog steeds van oordeel dat de samenwerking in de predikantsopleiding met de NGK mogelijk is in de zin van een eigen NG-instituut aanleunend tegen de TUA. Studenten vanuit de NGK kunnen onderwijs bij dit instituut volgen, waarvoor vrijstellingen verleend worden voor delen / vakken uit het reguliere studieprogramma aan de TUA. Het curatorium is op de hoogte van het overleg tussen COP en Senaat, en gaat met voorstellen in deze richting akkoord. Er is geen apart overleg nodig tussen curatorium en COP.

b. eisen docenten

De Senaat heeft vragen bij overweging II f. van het besluit van de LV 2001: "werken op academisch niveau is niet per sé verbonden aan het bezit van een academische graad (drs of dr)". Voor academisch onderwijs en voor het behouden van officiële accreditatie (wettelijke erkenning) dienen docenten minimaal doctorandus in het door hen te doceren vak te zijn. Iets anders is wanneer iemand zonder academische graad gastcolleges geeft onder eindverantwoordelijkheid van een bevoegd docent.

c. bijbelkennis en filosofie

Evenals het NGS hecht de TUA aan onderwijs in "bijbelkennis". Het is een misverstand dat dit geheel overgelaten zou worden aan de verantwoordelijkheid van de individuele student. Er is een apart vak bijbelkennis binnen de propedeuse, terwijl op latere momenten in de studie ook aandacht gevraagd wordt voor bijbelkennis.

Binnen het vak filosofie wordt aandacht geschonken aan de reformatorische wijsbegeerte.

d. samenwerking TUA en TUK

De samenwerking tussen de Theologische Universiteiten in Apeldoorn en Kampen (Broederweg) groeit. Naast de gemeenschappelijke vooropleiding is er samenwerking op het gebied van onderwijs en onderzoek. Een gezamenlijke stuurgroep houdt zich bezig met zaken van bestuur, onderwijs en onderzoek, terwijl er ook contact of overleg is tussen curatoria, rectoren, vakgroepen en bibliotheken.

1.3 *Gesprekken met de begeleiders van de Theologische Studie Begeleiding*

Op verzoek van de commissie (zie 1.1.3 c) hebben de begeleiders van de TSB kort na het eerste gesprek tussen de COP en het bestuur van het NGS hun visie op de theologie op papier gezet. Dit gebeurde onafhankelijk van de *Visie* van het NGS. De titel van deze notitie luidt *Hoe waarderen de studiebegeleiders van de TSB de theologie?* (zie bijlage 3) Deze notitie werd door de commissie zeer gewaardeerd vanwege zijn duidelijkheid, terwijl ook de inhoud instemming opriep, al waren er bij sommigen ook vragen. De notitie werd voor kennisgeving aangenomen en heeft, zonder verder in de besprekingen een bijzondere rol te spelen, bijgedragen tot de meningsvorming van de commissie en haar zicht op de rol en betekenis van de theologie in de opleiding tot predikant verhelderd.

Een aantal maanden later hebben we de begeleiders uitgenodigd voor een gesprek. Daaraan voorafgaand hebben we hen schriftelijk gevraagd om in te gaan op een aantal punten. Allereerst op de vraag welke algemene indruk de begeleiders van de opleiding aan de Theologische Universiteit te Apeldoorn (TUA) hebben, en meer specifiek de voorkeur die de Landelijke Vergadering voor dit opleidingsinstituut heeft uitgesproken. Vervolgens of de indruk van de COP gedeeld wordt, dat we bij alle verschillen van inzicht binnen de Ned. Geref. Kerken, toch schouder aan schouder staan waar het gaat om de noodzaak tot vernieuwing van de opleiding tot predikant. En tenslotte de vraag om aan te geven welke onderdelen van het onderwijsprogramma door Ned. Geref. docenten aan het nieuw op te richten instituut ter hand genomen zouden moeten worden.

Daarop ontvingen wij een schriftelijke reactie, die nader werd toegelicht en aangevuld in een gesprek op 12 november 2002.

a. indruk Theologische Universiteit Apeldoorn en Rijksuniversiteiten

De begeleiders zijn in het kader van een vergelijkend onderzoek naar het studieprogramma van de diverse theologische opleidingen tot de conclusie gekomen, dat het programma van de TUA zowel in academisch als in confessioneel opzicht het meest aansluit bij wat de TSB voor de opleiding van predikanten binnen de Ned. Geref. Kerken wenselijk acht.

De rijksuniversiteiten diskwalificeren zich in de beleving van de begeleiders in toenemende mate als opleidingsinstituut voor onze predikanten, vanwege de voortgaande ontwikkeling van de theologie in de richting van een meer algemene godsdienstwetenschap. De leemtes binnen opleidingen anders dan die aan de TUA zijn de laatste jaren toegenomen. Wanneer studenten van een rijksuniversiteit overstappen naar de TUA vraagt dat een behoorlijke investering van de student om de lacunes op te vullen. In de praktijk betekent het veelal, dat de student alle kerkelijke vakken (opnieuw) moet doen. In sommige gevallen geeft de student voorkeur aan de opleiding van het NGS.

Het zal zeer de vraag zijn of op den duur de theologische studie aan een van de rijksuniversiteiten nog acceptabel kan zijn als opleiding voor predikant binnen onze kerken. De leemtes kunnen dan te groot worden. In de praktijk kan dit betekenen, dat studenten met een voltooide theologische opleiding geen predikant kunnen worden binnen onze kerken, omdat ze de verkeerde studieweg gekozen hebben. Daarom zal met des te meer nadruk gewezen moeten worden op het zogenaamde 'Apeldoorn-advies'. Juist ook bij aanvang van de studie, omdat er geen water bij de wijn gedaan kan worden in deze essentiële zaken.

Overigens maken de begeleiders ook melding van twee punten van zorg met betrekking tot de TUA. Het eerste punt betreft de min of meer recente veranderingen binnen de *studentenpopulatie* van de TUA. Meer dan voorheen en in toenemende mate studeren studenten uit de Geref. Gemeenten aan de TUA, waardoor het studie-klimaat binnen de TUA beïnvloed zou kunnen worden. Dit zou ertoe kunnen leiden, dat de aantrekkelijkheid van de TUA voor Ned. Geref. studenten afneemt.

Het tweede punt van zorg betreft het beperkte aantal *docenten* dat met het geheel van de opleiding is belast. De begeleiders constateren dat de TUA, vergeleken met de Theologische Universiteit te Kampen (Broederweg, TUK), (te) weinig ruimte heeft/krijgt om extra docenten aan te stellen of met assistenten te werken, resp. om studenten een plaats als 'aio' (= assistent in opleiding) of 'oio' (= onderzoeker in opleiding) aan te bieden. Wanneer het college van hoogleraren gering van omvang is en tegelijkertijd zwaar belast wordt met organisatorische taken en met diverse extra taken vanuit het kerkverband, valt te vrezen dat de invulling van de onderwijstaak hier op termijn onder zou kunnen

lijden. Uit dit oogpunt zijn de begeleiders erg blij met de groeiende samenwerking tussen de TUA en de TUK, opdat zij elkaar in de uitoefening van de onderwijstaak kunnen versterken. Ook omdat onze eigen kerkelijke traditie nauw met die van de Geref. Kerken Vrijgemaakt verbonden is, zouden de begeleiders het toejuichen als onze studenten tijdens hun opleiding van de inbreng vanuit de TUK zouden kunnen profiteren. (Voor de vraag of het zgn. "attestenbesluit" uit de jaren zestig nog van kracht is verwijzen we naar de brief van de Theologische Universiteit van Kampen van de Geref. (vrijg.) kerken, bijlage 4.)

b. concrete invulling nieuw opleidingsinstituut

De studiebegeleiders zeggen in dit gesprek ambivalent te staan tegenover de optie van een 'aanleun-instituut'. De vraag is of deze optie voldoende ruimte zal bieden om de eigen zelfstandigheid te bewaren. Tegelijkertijd hebben de begeleiders ook behoefte aan een 'versteving' van hun greep op de opleiding van de studenten (zie onder 1.2 a.). Daarom pleiten zij voor een instituut, waarin zowel plaats is voor begeleidings- als onderwijstaken.

In het kader van de onderwijstaken zouden de begeleiders graag het onderdeel *homiletiek* voor hun rekening willen nemen, bijv. 2 uur per week. Hoe spreek je de gemeente aan, hoe bedien je het Woord? Het zijn vragen waarbij zich duidelijk accentverschillen met de CGK voordoen. Dat is ook gebleken in de landelijke samensprekingen. De TUA zal volgens de begeleiders ook niet verbaasd zijn, als de COP met een dergelijk verzoek zou komen. Wel schat men in dat de TUA het jammer zou vinden, wanneer 'onze' studenten geen inbreng meer zouden hebben in de preekcolleges van de TUA. Ook zouden eigen colleges inzake de *Ned. kerkgeschiedenis* (vanaf 1834) van bijv. 1 uur per week zinvol zijn en zeker ook geen probleem bij de TUA opleveren.

De *stages* door studenten uit de Ned. Geref. kerken vinden nu reeds plaats onder verantwoordelijkheid van de TSB. Dat zal dus straks ook geen probleem zijn.

Ook zou het nieuwe instituut moeten zorgen voor *cursussen in niet-theologische vaardigheden*. Verder zouden de begeleiders vooral aanvullend willen blijven werken, en daarbij een eigen zelfstandigheid willen behouden. Die eigen zelfstandigheid maakt het namelijk mogelijk om positief-kritische kanttekeningen te maken bij gangbare theologische opvattingen, ontwikkelingen, belijdenissen en kerkgeschiedenis. De vraag is of je dat met goed fatsoen kunt blijven doen, als je het nieuwe instituut zo nadrukkelijk verbindt aan de TUA en voor dat NG-onderwijs vrijstelling verlangt van enkele onderdelen uit het programma aan de TUA. Wellicht moet hiertoe een zelfstandige TSB-poot blijven bestaan, te vergelijken met het huidige lezingenpakket met accenten op bijbelse en dogmatische vakken.

Overigens merken de begeleiders op, dat als zij betrokken worden bij dit nieuwe instituut hun taak verandert. Nu hebben ze in het kader van de TSB alleen een begeleidings-, geen opleidingstaak. Wat leemtes in de opleiding van studenten betreft is hun taak beoordelend, zelf hebben zij geen taak in het doen voorzien in de leemtes. In de praktijk wordt verwezen naar de TUA of het NGS. Vanuit de COP wordt gezegd dat de TSB op dit moment inderdaad formeel alleen een begeleidingsfunctie heeft. Echter, door de TSB worden toch ook opleidingsfuncties vervuld. Denk in dit verband bijv. aan de *stages*, de lezingen die gegeven worden en de preekkritieken. Dat is meer dan begeleiding. Maar het nieuwe opleidingsinstituut verlegt inderdaad het accent van onderwijs naar begeleiding.

c. zorg om de kerken / vernieuwing van de opleiding

Van de kant van de COP wordt, evenals in het tweede gesprek met het NGS, zorg geuit over de situatie van onze kerken. We leven in een tijd waarin zich een spiritualiteit ontwikkelt, waarbij persoonlijke geloofservaring soms een belangrijker rol lijkt te spelen dan geloofskennis en bijbelse bezinning. In zo'n tijd is een goede theologie (en predikantsopleiding) voor de studie en doordenking van Gods Woord en de doorwerking daarvan in het menselijk leven van wezenlijk belang. Een gezamenlijke opleiding voor onze a.s. predikanten kan daarbij van veel betekenis voor onze kerken zijn.

De begeleiders delen de mening, dat de predikantsopleiding vernieuwing behoeft. Alleen denkt men niet dat over de richting waarin die vernieuwing plaats moet vinden eensgezindheid binnen de kring

van de Ned. Geref. Kerken bestaat. Zelf achten de begeleiders het van belang, dat het predikantschap predikantschap blijft, en dat de predikant niet te zeer de kant opgaat van een eigensoortig therapeut/hulpverlener. Primair dient hij zich toe te leggen op de uitleg en verkondiging van Gods Woord, en daarvoor is een goede theologische opleiding noodzakelijk. De begeleiders hebben daarom zorgen over de onderschatting van de theologie, die zij in het kader van hun TSB-werk bij sommige studenten constateren en achten het verschijnsel van de zogenaamde “kapstokpreken” een verarming van de prediking..

Een andere zaak is of in onze kring niet meer aandacht zou moeten komen voor specialisatie en loopbaanontwikkeling. Nu zijn onze predikanten naar de opvatting van de begeleiders teveel allrounders, en wordt er vanuit de kerken te weinig een beroep gedaan op specifieke kwaliteiten en vaardigheden, die vervolgens ook te weinig ontwikkeld worden.

1.4 Gesprek met studenten die deelnemen aan de TSB

Op 7 januari 2003 heeft een uitvoerig gesprek plaatsgevonden met studenten die deelnemen aan de Theologische Studie Begeleiding. De studenten waren afgevaardigd uit een drietal geledingen: a. studierend aan de Theologische Universiteit van Apeldoorn, b. studierend aan het Nederlands Gereformeerd Seminarie te Amersfoort en c. studierend aan een van de andere universiteiten of hogescholen. Aan deze studenten zijn van tevoren de contouren van een voorstel met betrekking tot de nieuwe opleiding rondgestuurd, en enkelen hebben daarop ook schriftelijk gereageerd.

Duidelijk werd dat geen van de studenten onverdeeld enthousiast over het voorstel is. Van de kant van de studenten aan de **TU Apeldoorn** werd kritisch gereageerd op het voorstel om aan te leunen tegen de Universiteit van Apeldoorn. Die kritiek laat zich als volgt samenvatten:

- a. Men heeft veel waardering voor de opleiding in Apeldoorn, maar gevreesd wordt dat er binnen het huidige theologische klimaat te weinig ruimte is voor vernieuwende inzichten. Dit zou samenhangen met een sterk-confessioneel theologisch klimaat, wat leidt tot reproductie van oude stellingnamen.
- b. Apeldoorn heeft verhoudingsgewijs maar een beperkt aantal docenten, dat ook nog eens belast is met een grote hoeveelheid organisatorische en kerkelijke taken en daardoor te weinig aan onderzoek toekomt.
- c. De keuze van collegeonderwerpen, vraagstellingen en discussies worden meer dan voorheen bepaald door studenten afkomstig uit de Gereformeerde Gemeenten.
- d. Het is voor de studenten de vraag, of een eigen Ned. Geref. Instituut, aanleunend tegen Apeldoorn, de ruimte ontvangt die men wil hebben.
- e. De praktische toerusting tot het werk van predikant laat te wensen over.

De studenten aan het **NGS Amersfoort** zien in het voorstel veel van de huidige TSB-werkzaamheden terug, maar slechts weinig van het eigene van de opleiding aan het NGS. Indien dat zo blijft, prefereren ze voortzetting van de huidige situatie. Het eigene van het NGS zou zichtbaar zijn in de dogmatiek, de filosofie en de bijbelvakken. Vanuit de bijbel zouden oude en nieuwe onderwerpen uit de geloofsleer besproken, en vernieuwend doorgedacht worden. In het kader van de filosofie neemt de reformatorische wijsbegeerte een belangrijke plaats in. Binnen de bijbelvakken gaat alle aandacht uit naar de bijbeltekst zelf, en worden hoge eisen gesteld aan concrete bijbelkennis.

De studenten die **elders** studeren zouden het zeer betreuren, wanneer de toegang tot de kansel binnen de NGK exclusief komt te liggen bij de TU Apeldoorn. Voordeel van een universiteit als de VU in Amsterdam of de Rijksuniversiteit Leiden zou zijn dat deze opleidingen de kerkelijke beslotenheid missen, en een open houding naar de hedendaagse maatschappij hebben. Ook zijn er andere faculteiten, zodat bredere dan alleen theologische interesses ontwikkeld en gestimuleerd kunnen worden.

Door alle studenten wordt aandacht gevraagd voor de zgn. 'late roepingen': studenten die pas op oudere leeftijd aan de studie beginnen. Zij zijn vaak gebaat bij een deeltijdopleiding, zoals die nu gegeven wordt aan de TU Kampen (Oudestraat) en aan het NGS Amersfoort. In het voorstel zouden hun mogelijkheden erg beperkt worden.

Ook wordt gevraagd naar de mogelijkheden van het onderbrengen van het eigen instituut bij de TU Kampen (Broederweg), mede gelet op de grotere onderwijs- en onderzoeksmogelijkheden.

1.5 Resultaat

Aan het eind van de eerste ronde kunnen we concluderen, dat de eerste verkennende gesprekken wel resultaat hebben opgeleverd maar niet direct geweldig hoopgevend te noemen zijn.

Van de kant van **het bestuur van het NGS** is er wel resultaat in de zin van een notitie, waarin de eigen visie op aard en plaats van de theologie verwoord is. Maar men voelt weinig tot niets voor een nieuw opleidingsinstituut aanleunend tegen de TUA. Men vreest een verwetenschappelijking van de opleiding, aarzelt bij de haalbaarheid ervan en is bang dat studenten met een late roeping nauwelijks meer gelegenheid hebben om hun roeping te volgen. Toch heeft men desgevraagd aangegeven welke vakken een plaats zouden moeten krijgen in een eventueel nieuw op te richten opleidingsinstituut, en te zijner tijd te willen reageren op een concreet voorstel.

Van de kant van de **begeleiders van de TSB** is er eveneens resultaat in de zin van een notitie, waarin de eigen visie op de theologie is verwoord. Ook is duidelijk dat men behoefte heeft aan meer greep op de opleiding van studenten. Maar men aarzelt of het nieuw op te richten instituut wel een zelfstandige plaats kan innemen t.o.v. de TUA.

Wat de **studenten** betreft kunnen we vaststellen, dat er onder de studenten heel verschillend gereageerd wordt op de ideeën binnen de commissie: de studenten in Apeldoorn geven hun fiat, maar vragen zich af of de plannen wel echt haalbaar zijn; de studenten in Amersfoort handhaven liever de huidige situatie, tenzij het eigen instituut meer aangekleed wordt; terwijl de studenten van elders de voorgestelde plannen ronduit een verslechtering vinden.

De **senaat van de TUA** tenslotte lijkt openingen te bieden en mee te willen denken in de geest van het Besluit van de Landelijke Vergadering 2001 Amersfoort, maar men wacht af met welke voorstellen wij zullen komen.

Het geheel overziende lijkt het de makkelijkste weg om nu te stoppen, en de opdracht aan de Landelijke Vergadering terug te geven. Is het geen onhaalbare kaart om de verschillende partijen met overtuiging de richting van een nieuw instituut in te laten slaan? Toch is de commissie doorgegaan, omdat we hopen met een concreet voorstel alle betrokkenen mee te kunnen krijgen. Niet alleen omdat dit de opdracht van de Landelijke Vergadering is, ook omdat we overtuigd zijn dat het goed is voor onze kerken.

Positief is dat de opstelling van de TUA perspectieven lijkt te bieden om onze plannen te realiseren. Ook is er onder ons eenstemmigheid over de noodzaak en mogelijkheid om enkele grote wensen van het NGS –zoals inbreng van de reformatische wijsbegeerte, meer aandacht voor bijbelkennis- te honoreren. Voorts wil de TSB graag meer greep krijgen op de opleiding van studenten, waardoor de kerken hun verantwoordelijkheid beter kunnen waarmaken. Tenslotte heeft de commissie de overtuiging, dat de verschillen in visie op de betekenis en de rol van de theologie, zeker in de praktijk, minder groot zijn dan uit de stukken lijkt. Dit geldt vermoedelijk ook voor de kritiek van het NGS op de TUA. Hopelijk zal dat in een gesprek tussen beide ook blijken.

Overigens is de commissie zich ervan bewust, dat een concreet voorstel wel aan een aantal voorwaarden moet voldoen. Dat is het begin van de taak voor de tweede ronde.

2. DE TWEEDE RONDE: naar een concreet voorstel

2.1 Voorwaarden

Uit de verkennende gesprekken met de diverse betrokkenen is duidelijk, dat een nieuw op te richten NG-opleidingsinstituut moet voldoen aan een aantal voorwaarden. We komen tot de volgende:

1. Het NG-instituut dient aan te leunen tegen de Theologische Universiteit van Apeldoorn, maar een herkenbare zelfstandige plaats te hebben. Concreet betekent dit dat de inhoud van het onderwijs- en begeleidingsprogramma in overleg met de TUA dient te worden vastgesteld, maar dat de inhoudelijke verantwoordelijkheid berust bij de Ned. Geref. Kerken dan wel door een door deze kerken te benoemen raad van toezicht en advies.
2. Het volgen van het onderwijs- en begeleidingsprogramma aan het NG-instituut is verplicht voor studenten uit de NG kerken en wordt gecompenseerd door vrijstellingen voor delen van het onderwijsprogramma aan de TUA. Studeren elders dan aan de TUA blijft in de ogen van de commissie mogelijk, maar alleen studenten aan de TUA profiteren van de compensatieregeling die aan de TUA geboden wordt.
3. Het NG-instituut houdt zich enerzijds bezig met het geven van een substantieel deel van het onderwijsprogramma, en anderzijds met een aantal begeleidingstaken.
4. Als concrete onderwijs- en begeleidingstaken dient gedacht te worden aan: homiletiek i.c.m. exegetische met veel aandacht voor de bijbelse vakken, dogmatiek m.n. de prolegomena, reformatorische wijsbegeerte, Nederlandse kerkgeschiedenis, bijbelkennis, praktische vaardigheden en stages.
5. Gelet op de geschiedenis van onze NG-kerken en de mogelijkheden voor onderzoek en onderwijs zou het bijzonder waardevol zijn, wanneer het instituut zou kunnen participeren in een groeiende samenwerking tussen de Theologische Universiteiten van Apeldoorn en Kampen (Broederweg).
6. Voor studenten met een zogenaamde late roeping dienen er mogelijkheden te zijn om de opleiding te kunnen volgen resp. te voltooien.

2.2 Gesprek met de Senaat van de TUA

Aan de Senaat van de TUA is gevraagd om een vervolg van het gesprek van 11 maart 2002. Dit gesprek vond plaats op 24 februari 2003, en daarin zijn de onder 2.1 genoemde voorwaarden besproken. Het gesprek kenmerkte zich door een open en welwillende sfeer. We kunnen vaststellen dat feitelijk alle voorwaarden zijn geaccepteerd.

De eigen zelfstandige plaats t.o.v. de TUA is onderkend en erkend. Het instituut functioneert onder verantwoordelijkheid van de NGK. De beoordeling van docenten op hun confessionaliteit is een zaak van de NGK, wat betreft het wetenschappelijk niveau dienen nadere afspraken gemaakt te worden (zie ook 1.2 b).

De inhoud van het door het instituut gegeven onderwijs en begeleiding is eveneens een zaak van de NGK. Vanwege de te geven vrijstelling door de TUA dient dit natuurlijk wel in overleg met de TUA plaats te vinden. In principe kunnen een aantal vergelijkbare complete vakken of vakeenheden uitgeruild worden. Concreet hoeven NG-studenten bepaalde vakken of vakeenheden uit het

onderwijsprogramma van de TUA niet te doen in ruil voor vakken of vakeenheden, die gedoceerd worden aan het op te richten NG-instituut. NG-studenten zullen niet verplicht worden om voor de 'uitgeruide' vakken of vakeenheden colleges aan de TUA te volgen. Alleen voor het vak praktische homiletiek is de afspraak gemaakt, dat de NG-studenten daaraan mee zullen doen, en dat zij een preek leveren in het 4^e jaar. De TUA zou niet graag de inbreng van de NG studenten missen.

De Senaat kan zich voorstellen dat het nieuw op te richten instituut pas goed levensvatbaar is, wanneer het een behoorlijk deel aan onderwijs en begeleiding kan geven. De door de commissie genoemde vakken zouden daarvoor in aanmerking kunnen komen, maar nader overleg over de 'uitruiling' moet dan uiteraard plaatshebben.

De samenwerking tussen Apeldoorn en Kampen groeit (zie ook 1.2 d), en men kan zich voorstellen dat het instituut daarin ook een bepaalde plaats inneemt. Wat onderzoeksplaatsen (aio) betreft heeft de synode van de CGK geld vrijgemaakt, deze zijn echter alleen beschikbaar voor studenten uit de CGK. Wanneer de NGK zorgen voor de financiële middelen, moet het mogelijk zijn dat ook studenten uit de NGK een aio-plaats bezetten.

Wat betreft studenten met een late roeping heeft de TUA de nodige ervaring en faciliteiten: zo'n 15% van de studentenpopulatie bestaat uit deze categorie. Door de concentratie van colleges op enkele dagen per week zijn de mogelijkheden voor werk naast studie groot. En overigens worden in bijzondere situaties zoveel mogelijk individuele aanpassingen gepleegd. (Wat de vooropleiding voor 'late roepingen' betreft: de TUA en de TUK (Broederweg) hebben samen een deeltijd vooropleiding, die is geconcentreerd op de woensdagmiddag en -avond.)

In een volgend overleg werd nog nader gesproken over de door het instituut te geven vakken en vakeenheden, en de mogelijkheden tot 'ruiling'. Op basis daarvan kon een concreet voorstel door de commissie worden opgesteld.

2.3 Concreet voorstel

Binnen de commissie is het volgende voorstel ontwikkeld. In het eerste schema staan de door het NG instituut te geven vakken, voorzien van een beschrijving (a). In het tweede schema wordt aangegeven hoe de 'uitruiling' met vakken/vakeenheden aan de TUA plaatsvindt (b). Tenslotte wordt een begroting van de kosten gegeven (c).

Rapport Commissie Opleiding Predikanten

a. NG-studieprogramma – verdeling vakken over semesters

Vak NG Instituut	Verdeling	Ba 1	Ba 2	Ba 3	Ba 4	Ba 5	Ba 6	Ma 1	Ma 2	Ma 3	Ma 4-6	Tot
1. Homiletiek a)			1	1	1	1	2	1	2	3		12
Homiletiek	9											
Symboliek II (deels hier)	1											
Exegese OT I	1											
Exegese NT I	1											
2. Filosofie		3				2						5
Filosofie Inleiding	3											
Filosofie II	2											
3. Collegecyclus				2		2		2				6
Dogmatiek	4											
Kerkrecht	1											
Ned. Kerkgeschiedenis II	1											
4. TSB-onderwerpen			2		2		2		2			8
5. Kennis Heilige Schrift		2	2									4
6. Oriënterende stage			1									1
7. Beroepvaardigheden						1		1		1		3
8. Stage											12	12
b) c) Totaal		5	6	3	3	6	4	4	4	4	12	51
<i>Uitruil TUA-vakken / semester</i>		5	5	2	3	8	5	5	2	4	12	51

- a) Met de verplichting bijwonen colleges praktische homiletiek TUA in het derde en vierde studiejaar (Ba5/6, Ma1/2) èn het leveren van één preekvoorstel in het vierde studiejaar (Ma2)
- b) De omschrijving van de inhoud der vakken is globaal en moet later gepreciseerd worden. In de fasering in het NG-programma kan en moet wellicht nog wat geschoven worden om ervoor te zorgen dat het curriculair aansluit bij het TUA-schema èn om te voorkomen dat de studielast der studenten ongelijkmatig over de semesters verdeeld is.
- c) Als de LV het voorstel van de COP aanvaardt, moet een convenant met de TUA gesloten worden, waarin de uitruil/vrijstellingen en de inhoud en omvang van de NG-vakken nauwkeurig omschreven worden, met vermelding van de aantallen en aard van de colleges en de omvang en aard van de toetsen (werkstukken, tentamens, verplichte literatuur) en de vereisten voor testimonia.

b. Beschrijving vakken in het Ned. Geref. studieprogramma**1. Homiletiek**

theoretisch en praktisch, met in Ba 3-5 bijwonen van preekcolleges en in Ba 6 - Ma 4 het maken van vier preken (Oude Testament, Nieuwe Testament, Heid. Catechismus en n.a.v. opgegeven thema). Bij de Catechismuspreken komt ook een stuk Symboliek aan bod. Bij de OT en NT preken wordt ruime aandacht geschonken aan de exegese van de bijbelgedeelten en aan de wisselwerking tussen de exegese en het preken.

2. Filosofie

te verdelen in twee onderdelen: a) geschiedenis en inleiding (Ba 1 of 1+2) en b) systematisch en/of thematisch (Ba 3 of 5) vanuit de visie van de Reformatorische Wijsbegeerte. De COP denkt hierbij aan het aantrekken van een gespecialiseerd docent uit de kring van de Reformatorische Wijsbegeerte.

3. Collegecyclus

gespreid over drie jaren. In "dogmatiek" komen voorvragen en specifieke thema's aan bod, zoals: wat is dogmatiek; de plaats H. Schrift in dogmatiek; confessie en dogmatiek (hierin deel van Symboliek II van TUA), scholastiek, systeem-denken en wetenschappelijke kennis versus geloofskennis (dit laatste ook i.v.m. benadering NGS). De inhoud van de onderdelen "kerkrecht" en "Ned. kerkgeschiedenis" zijn bepaald door onze eigen kerkgeschiedenis en kerkelijke praktijk. Dus onze visie op en regels voor kerkelijk samenleven en de kerkgeschiedenis vanaf de Doleantie.

4. TSB-onderwerpen

wisselende onderwerpen - waaronder zeker hermeneutische vragen - ook bepaald door de theologische actualiteit, in de lijn van de thematiek die de huidige TSB via referaten en boekbesprekingen aan de orde stelt. Daarbij ook - via gekwalificeerde gastdocenten - enkele malen specifieke aandacht voor psychologie, waarbij een link is met de bijbels-reformatorische visie op de mens. Bij deze cyclus meer aandacht voor de verwerking ervan door studenten, via verplichte lectuur van behandelde boeken, schriftelijke werkstukken en goed voorbereide kritiek.

5. Kennis Heilige Schrift

Het gaat hier primair om het individuele cursorische en contemplatieve lezen van de Bijbel (dit overlapt met spiritualistiek), waarbij men kennis van de inhoud van de Bijbel verwerft. Naast de individuele lezing zijn er gezamenlijke sessies, met inbreng van docenten en medestudenten en afsluiting met werkstuk en/of tentamen.

6. Oriënterende stage

een "snuffelstage" vroeg in de studie waarin een student door een predikant wordt begeleid.

7. Beroepsvaardigheden

die de predikant nodig heeft, via instructie en praktische training vanaf het 3e studiejaar, met inschakeling van deskundigen van buiten. Bij de aandacht voor communicatieve en didactische vaardigheden zal het werken met de jeugd - en dus catechetiek - goede aandacht krijgen.

8. Stage

conform de huidige praktijk.

c. Uitruil van vakken aan de TUA tegen vakken aan het NG-instituut

Vak NGK	NG stp	Vak TUA	B1	B2	B3	B4	B5	B6	M 1	M 2	M 3	M 4-6	TU A stp
Homiletiek	12	Homiletiek *					1	1	1		4		7
		Symboliek II						2					2
		Exegese OT I				1							1
		Exegese NT I			1								1
Filosofie	5	Filosofie I	3										3
		Filosofie II		2									2
3-jarige cyclus	6	Dogmatiek I/II					1	2					3
		Kerkrecht					2		1				3
		Ned.Kerkgesch. II								2			2
TSB-onderwerpen	8	Hermeneutiek NT					3						3
		Schriftelijke opdracht		3									3
		Spiritualistiek – (a)			1								1
		Psychologie II				1							1
Kennis H. Schrift	4	Bijbelkennis	2										2
		Canoniek OT				1							1
		Spiritualistiek – (b)					1						1
Oriënterende stage	1	Oriënterende stage											pm
Beroepsvaardigheden	3	Catechetiek							3				3
Stage	12	Stage + 2 witte punten										12	12
Totaal	51	Totaal	5	5	2	3	8	5	5	2	4	12	51

* = verplichting bijwonen colleges praktische homiletiek in het derde en vierde studiejaar (Ba5/6, Ma1/2) en het leveren van één preekvoorstel in het vierde studiejaar (Ma2)

d. Begroting van de kosten

Om zicht te krijgen op de kosten van de NG-opleiding is de COP uitgegaan van het aantal college-uren van het eigen instituut. Ter vergelijking zijn de uren van de huidige TSB-uren in de tabel opgenomen. De omvang van de TSB is omgerekend 3-4 studiepunten (stp) college per jaar en er zijn stages van 12 stp voor 4-5 studenten. Hiervoor is nu 1 fulltime personeelsplaats beschikbaar (3 x 1/3 studiebegeleider).

	Stp TSB	Stp NG-Opl	Docent uren	Toelichting
1. homiletiek	2	3	600	3 docenten
2. filosofie		1,25	250	specialist
3. college cyclus		1,5	300	
4. TSB-onderwerpen cyclus	2	2	400	3 docenten
5. kennis Heilige Schrift		0,5	50	
6. oriënterende stage		(1)	25	
7. beroepsvaardigheden	0,2	0,75	150	specialisten
8. stage	(12)	(12)	75	
College stp	4	9	1850	

Totaal moeten ongeveer 9 stp per jaar aan college-activiteiten worden verzorgd. Als er van wordt uitgegaan dat Filosofie en Beroepsvaardigheden door andere deskundigen worden gegeven, moeten de theologie-docenten 7 stp aan colleges geven (tegen 3-4 nu). Bij de homiletiek en bij de TSB-onderwerpen cyclus zullen gezien het karakter van deze vakken de docenten gezamenlijk optreden.

Schatting van de benodigde docenturen en –kosten

onderwijs	1850	uren
onderzoek	480	(3 docenten elk 4 weken)
bestuur	240	
administratie	200	
reistijd	100	
Totaal	2870	uren per jaar = 1,7 fte x € 65.000 = € 110.500

Begroting totale kosten:

Docenten, incl. externe	€	€ 110.500
Zaalhuur		5.000
* Studentafhankelijke kosten		20.400
- verplichte studieboeken	8200	
- studiebijeenkomsten	8200	
- incid. reiskostenvergoeding studenten	4000	
* Onkosten docenten		5.000
* STAGG adviezen		3.000
* Stages (alleen bijzondere.kosten)		2.000
* RvTA		2.700
- reis- en vergaderkosten	2100	
- onkosten penm. en secretaris	600	
* Gemeentebulletin / publicatie		2.400
* Administratie en organisatie		20.000
* Onvoorzien		3.000
totaal		€ 175.000

Noot: De eerste twee kostenposten zijn in het voorgaande verantwoord. De daarop volgende kostenposten (*) zijn afgeleid van de uitgaven, zoals die nu in de begroting van de Raad van Toezicht en Advies van de TSB zijn opgenomen. Studentafhankelijke kosten betreffen de aanschaf van enkele boeken, zodat de docenten er zeker van zijn dat alle studenten de betreffende studiemateriaal kunnen bestuderen. De kosten voor de studiebijeenkomsten en incidentele reiskostenvergoedingen zijn ook overgenomen. Ten aanzien van de kosten van de docenten, STAGG en stages zal er niet veel veranderen.

Om het overzicht compleet te maken zijn ook de directe kosten van een Raad van Toezicht en Advies en de kosten voor de informatie naar de kerken opgenomen.

Deze begroting is globaal, vooral waar het gaat om de kosten die niet op de docenten betrekking hebben. Uiteraard moet deze bij de realisatie van een en ander nader getoetst worden. Dit geldt m.n. de posten voor zaalhuur, administratie en organisatie, waarbij ook een rol speelt welke ruimtelijke en organisatorische faciliteiten het toekomstige instituut nodig heeft in aanleuning tegen de TUA. Het begrote bedrag komt neer op ca. 6 Euro per kerklid, dus meer dan thans. Om de kosten in perspectief te plaatsen is het goed te weten, dat er momenteel voor de TSB en het NGS samen door leden van onze kerken in totaal ca. 140.000 Euro wordt opgebracht. De commissie concludeert daaruit dat realisatie van de plannen financieel haalbaar moet zijn, wanneer de gezamenlijke kerken dat willen.

e. Instemming Theologische Universiteit Apeldoorn

Bij schrijven d.d. 30 mei 2003 ontvingen wij bericht van de senaat van de TUA, dat men heeft ingestemd met ons voorstel. Daaraan wordt het volgende toegevoegd: "Nadat het voorstel binnen uw eigen achterban is besproken en hopelijk goedgekeurd, zouden wat ons betreft nadere details verder uitgewerkt kunnen worden. Wij wensen u succes met de gesprekken erover en Gods zegen bij al uw werkzaamheden." Op basis van de gevoerde besprekingen was deze instemming niet echt een verrassing meer. En toch waren we blij verrast...!

3. DE DERDE RONDE: de reacties

In de derde ronde waren we uiteraard benieuwd naar de reacties van de drie meest betrokken partijen: het bestuur van het NGS, de begeleiders van de TSB en de aan de TSB deelnemende studenten binnen onze kerken.

3.1 *Begeleiders TSB*

De commissie ontving als eerste een reactie van de begeleiders van de TSB, verwoord in een brief van 13 juni 2003 (zie bijlage 5). Deze reactie is erg positief, en komt in grote lijnen hierop neer.

- a. De begeleiders zijn verrast met de grote mogelijkheden voor een eigen inbreng in het onderwijsprogramma van de TU Apeldoorn. Dat geeft de ruimte om een meer substantiële bijdrage te leveren aan de opleiding van de studenten dan nu het geval is, een ruimte die men noodzakelijk acht.
- b. Wel acht men het voor het slagen van de nieuwe structuur "een must", dat deelname hieraan voor alle studenten verplicht wordt. De vrijheid van studiekeus kan overigens in principe gehandhaafd blijven. Maar het verplicht stellen van het door het eigen NG-opleidingsinstituut te verzorgen opleidingsprogramma zou een sterke stimulans kunnen zijn om het zgn. Apeldoorn-advies te volgen.
- c. Voorts wordt met dankbaarheid geconstateerd, dat het nieuwe instituut juist op het vlak van de prediking een opleidingstaak heeft, en dat binnen de homiletiek een belangrijk rol is weggelegd voor de exegeese.
- d. Tenslotte worden nog enkele kanttekeningen geplaatst bij de 'uitruilvakken', en wordt de behoefte geuit om ook in de nieuwe structuur zoveel mogelijk als team te kunnen werken.

3.2 *Bestuur NGS*

De reactie van het bestuur van het NGS wordt verwoord in een brief van 28 juli 2003 (zie bijlage 6). De reactie is afwijzend en komt in grote lijnen hierop neer:

- a. Het bestuur heeft waardering, dat in het opleidingsprogramma van het eigen NG-opleidingsinstituut een plaats is ingeruimd voor kennis van de Heilige Schrift, de reformatorische wijsbegeerte en de prolegomena van de dogmatiek.
- b. Men heeft echter grote bezwaren tegen het gegeven, dat grote delen van het onderwijs -genoemd worden met name de exegeese van Oude en Nieuwe Testament alsmede de dogmatiek- gegeven zullen worden door docenten aan de TU Apeldoorn. Deze bezwaren worden niet alleen gevoed door het feit, dat de TU Apeldoorn in een andere traditie staat dan onze kerken, maar vooral door de 'werkwijze' van een theologische universiteit als Apeldoorn. Het Seminarie is bewust een op de praktijk van het predikantswerk gerichte opleiding.
- c. Tenslotte vraagt men opnieuw aandacht voor de problematiek rond de zgn. 'late roepingen', omdat het grootste deel van de studenten aan het NGS onder die categorie valt.

3.3   *Studenten TSB*

Vlak voor de afronding van dit rapport hebben we nog een gesprek belegd met een afvaardiging van de studenten. Helaas was hierbij alleen de secretaris van de TSB aanwezig. Door de vakantietijd zullen vermoedelijk de anderen niet in de gelegenheid zijn geweest of in elk geval andere prioriteiten gelegd hebben. De secretaris zei verrast te zijn door de ruimte, die het op te richten instituut van de TUA gekregen heeft.

De commissie hoopt in het najaar van 2003 de studenten nog te horen voor hun reactie. U zult daarover t.z.t. op de Landelijke Vergadering geïnformeerd worden.

3.4   *Samenvatting en commentaar*

De reacties van het bestuur van het NGS en de begeleiders van de TSB lopen nogal uiteen. Ondanks honorering van veel wensen van het bestuur van het NGS t.a.v. het onderwijspakket, staat men afwijzend ten opzichte van een nieuw instituut. De vrees voor studenten met een late roeping lijkt ons ongegrond. In overleg met de TUA moet voor deze categorie een goede (overgangs)regeling getroffen kunnen worden. Verder heeft men bezwaren tegen docenten uit Apeldoorn, die de bijbelse vakken doceren. De COP meent dat er op dit terrein vooral sprake dient te zijn van aanvulling, en dat dit voldoende gegeven kan worden in de door ons gegeven omschrijving van het vak homiletiek. Daar is bewust veel ruimte gereserveerd voor exegese. Ons dunkt dat de bezwaren tegen de TUA vooral in een rechtstreeks gesprek tussen het bestuur van het NGS en de senaat van de TUA besproken moeten worden. We hebben de indruk dat dan veel van de bezwaren weggenomen kunnen worden. Naar wij begrepen hebben zal dit gesprek plaatsvinden na afronding van ons rapport.

De begeleiders van de TSB zijn verrast over het resultaat van de besprekingen. Zij zien in dit zo vormgegeven instituut mogelijkheden om een meer substantiële bijdrage te leveren aan de opleiding van de studenten dan nu het geval is. Voor hen is dit gegeven de ontwikkelingen aan diverse opleidingsinstituten (Rijksuniversiteiten) geen luxe, maar noodzaak (zie 1.3 a.). Ook zou het –door de vrijstellingen- een belangrijke bijdrage kunnen leveren in het daadwerkelijk volgen van het zgn. Apeldoorn-advies.

4. DE LAATSTE RONDE: overwegingen

Aan het eind van dit rapport willen we niet verhelten, dat we erg blij zijn met het resultaat van de besprekingen met de senaat van de TUA. We hadden niet verwacht dat een nieuw op te richten NG-instituut de ruimte zou krijgen, die we gekregen hebben. Een onderwijspakket van meer dan 50 studiepunten biedt goede mogelijkheden om bepalende invloed te hebben op de opleiding en vorming van onze aanstaande predikanten. Onze vreugde over het resultaat wordt helaas getemperd door de reactie van het bestuur van het NGS. Wij hadden werkelijk gehoopt, dat we bij alle verschil van inzicht over details elkaar zouden kunnen vinden in het concreet uitwerken van het onderwijs- en begeleidingspakket van het nieuwe instituut. Toen dat *samen* uitwerken niet mogelijk bleek, dachten we het bestuur te kunnen verrassen met het bereikte onderhandelingsresultaat. Immers, veel van de wensen van het bestuur van het NGS zijn gehonoreerd. Die gedachte bleek echter misplaatst.

Hoe nu verder?

De Landelijke Vergadering moet voor een besluit het voorstel eerst op zijn mérites beoordelen. Bij een negatief oordeel is de kous af, maar bij een positief oordeel rijst de vraag hoe om te gaan met het tot dusver afwijzende standpunt van het NGS. De commissie hoopt dat het uiteindelijke voorstel van de commissie, samen met de resultaten van het gesprek tussen de TUA en het NGS, voor het NGS ruimte zal creëren voor constructief meedenken en herziening van het afwijzende standpunt, en dat daarvan nog tijdig aan de LV mededeling kan worden gedaan. Mocht dat niet het geval zijn, dan zou de LV namens de kerken een dringend appèl op het NGS moeten doen om alsnog mee te doen, waarbij de reactie daarop wel tijdig, ruim vóór de sluiting van de LV, ontvangen moet zijn, zodat deze dan een definitief besluit kan nemen over realisatie van de plannen en de oprichting van het voorgestelde instituut.

Er is de afgelopen jaren veel tijd gestoken in de besprekingen en besluitvorming in de Landelijke en Regionale Vergaderingen, in het werk van de opeenvolgende Commissies voor de Opleiding van Predikanten, in de gesprekken die met verschillende instanties gevoerd zijn, en in de rapporten en artikelen die geschreven werden. Dat is begrijpelijk, omdat de opleiding (zoals onze kerkgeschiedenis leert) een ernstige en gevoelige zaak is, waarin altijd zowel theologische inzichten als groepsbelangen een rol spelen, èn omdat onze kerken door hun geschiedenis beducht zijn voor polarisatie. Maar dat mag o.i. niet betekenen dat keuzes en besluiten nog langer uitgesteld worden. Dat zou nadelig zijn voor de zaak waarom het gaat en roept terecht frustraties op. Wij zijn ervan overtuigd dat alle aspecten van de opleiding nu grondig zijn doorgesproken en doorgeschreven en dat er gekozen moet worden. Het is hoog tijd om, in plaats van nog verder te praten de hand aan de ploeg te slaan, de gekozen opleiding op te zetten en te laten functioneren.

Daar zijn verschillende redenen voor:

- het belang van prediking en pastoraat is te groot om nog langer te dralen en zich als kerken te beperken tot begeleiding, nu het mogelijk blijkt ook een essentieel stuk opleiding voor eigen rekening te nemen;
- het ontbreken van één goede, gezamenlijke opleiding, waarin de kerken hun verantwoordelijkheid kunnen waarmaken, werkt stellig niet stimulerend op de wens en roeping om predikant te worden;
- er is behoefte aan meer ruimte en aandacht in de opleiding voor zowel de praktische vaardigheden (op de kansel en in het pastoraat) als de geestelijke toerusting voor hen die de even mooie als moeilijke taak van predikant op zich willen nemen;
- er zijn duidelijke signalen dat het met de prediking in ons kerken soms niet goed gesteld is en dat maakt het nodig om juist op dit gebied de eigen kerkelijke opleiding een grotere rol te laten spelen;
- het is een tijd waarin sterk verschillende theologische inzichten en vormen van geloofsbeweging in zwang zijn, die variëren van uitgesproken charismatisch en soms biblicistisch tot sterk ervaringsgericht en psychologiserend en modern kritisch en seculariserend. Die laten ook in onze

gemeenten hun invloeden gelden en maken een goede, gezamenlijke theologische opleiding, waarin de wezenlijke vragen grondig aan bod komen en gelovigen van verschillend "pluimage" met elkaar in gesprek blijven zeer wenselijk;

- het is een tijd waarin op het kerkelijke erf een veelheid van werkers bezig is - jeugdwerkers, pastorale medewerkers, commissies gericht op gemeenteopbouw, liturgische vernieuwing of geestelijke vorming. Er zijn kerkleden die zich - vaak ook in samenwerking met christenen uit andere kerken - richten op evangelisatie, buitenlanders, verslaafden, daklozen, enz. Velen hebben zich ook door een opleiding, stage of training her en der daarvoor gekwalificeerd. Bij die veelheid van werkers en taken, met impulsen van verschillende herkomst, is de inbreng van en sturing door predikanten met theologische diepgang, inzicht en kritisch vermogen extra belangrijk;
- het is een tijd van geloofsverwarring en geloofsvragen, die door de verschillende media worden gevoed en ontstaan door theologische lectuur, bijbelstudie die gebruik maakt van nieuwe inzichten en methoden, en contacten met andere christenen. Theologische goed geschoolde predikanten kunnen daarbij een belangrijke rol spelen door in hun gemeenten serieus op deze vragen in te gaan, als gesprekpartners van wie met deze vragen worstelt en niet tevreden zijn met traditionele antwoorden.

Deze ontwikkelingen maken het o.i. zeer wenselijk zonder verder dralen te komen tot één deugdelijke, gezamenlijke opleiding, waarin de kerken hun verantwoordelijkheid beter kunnen waarmaken en hun a.s. predikanten zo goed mogelijk voorbereiden op hun taak.

Aan het eind van ons vorige rapport voor de Landelijke Vergadering Amersfoort 2001 schreven we: *Zouden we niet iets van Gods goede hand daarin kunnen zien, wanneer we met elkaar de handen ineen kunnen slaan en samen met de TU Apeldoorn en wellicht t.z.t. met de TU Kampen een goede opleiding zouden kunnen opzetten van waaruit iets goeds in en voor ons land gedaan kan worden? De HERE heeft onze kleine kerken in veel opzichten gezegend, juist ook in het verstaan van de Schrift met het oog op de tijd waarin we leven. Wie weet wil de HERE ons in die traditie zegenen, en daartoe de nieuw op te zetten opleiding gebruiken.*

In de open en welwillende opstelling van de Senaat van de TUA zien we werkelijk mogelijkheden in deze richting.

Om al deze redenen zouden we graag zien dat de Landelijke Vergadering het volgende besluit neemt:

De Landelijke Vergadering Lelystad 2004 der Nederlands Gereformeerde Kerken, in vergadering bijeen op ....., kennis genomen hebbend van het Rapport van de Commissie Opleiding Predikanten, besluit

- 1. Een opleiding tot predikant te starten die zoals omschreven in hoofdstuk 2 van het COP-rapport, die aanleunt tegen en geïntegreerd is in die van de TUA, waarbij studenten voor een deel van hun opleiding theologisch onderwijs volgen bij door de kerken aangewezen docenten, op basis van door de TUA verleende vrijstellingen.**
- 2. Een instituut op te richten dat verantwoordelijk is voor het verzorgen van het onder 1 genoemde, door eigen docenten te geven onderwijs en dat tevens de taak heeft studenten die in onze kerken predikant willen worden tijdens hun opleiding te begeleiden.**
- 3. De kerken te verzoeken de daarvoor noodzakelijk gelden beschikbaar te stellen via een omslag die, volgens de voorlopige begroting van de COP (rapport, paragraaf 2.3.d), bij de start zal neerkomen op ca. 5, 75 Euro per ziel per jaar.**
- 4. Het door eigen docenten te verzorgen deel van de opleiding en de begeleiding verplicht te stellen voor alle a.s. predikanten van de Ned. Geref. Kerken en dit onderwijs, indien enigszins mogelijk, per 1 september 2005 van start te laten gaan.**
- 5. Een commissie in te stellen, waarin theologische, kerkrechtelijke, onderwijskundige,**

organisatorische en financiële deskundigheid aanwezig is, die tot taak heeft:

- a) in overleg te treden met de TUA, de TSB en het NGS (indien dit bereid is zich bij deze keuze van de kerken aan te sluiten), voor nadere invulling, programmering en afstemming van het door Ned. Geref. docenten te verzorgen deel van de opleiding;**
- b) met de TUA een convenant te sluiten, waarin de afspraken over de opleiding nauwkeurig zijn vastgelegd;**
- c) de structuur, oprichting, bemensing (o.a. het aanstellen van docenten), huisvesting en financiering van het onder 2 genoemde instituut voor te bereiden;**
- d) voor docenten en studenten wenselijke overgangsregelingen te ontwerpen, de beiden uit het voorstel voortvloeiende financiële consequenties onder ogen te zien, zich te bezinnen op de rechtspositie van de te benoemen docenten en eventueel overig personeel, en de voor studenten met een zogenaamde "late roeping" noodzakelijke studiemogelijkheden vorm te geven;**
- e) als voorlopige bestuurscommissie van opleiding en instituut te fungeren, totdat de Landelijke Vergadering een definitieve "bestuurscommissie" benoemt;**
- f) aan de Raad van Toezicht en Advies van de TSB - en via deze aan de regio's van het kerkverband - en aan de volgende Landelijke Vergadering verslag uit te brengen over haar plannen, handelingen, de stand van zaken en eventuele verdere wensen t.a.v. opleiding, begeleiding en instituut.**

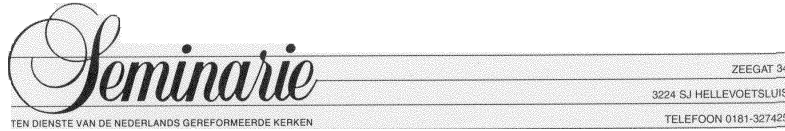
6. De roepende kerk voor de e.v. LV te machtigen om, indien de genoemde bestuurscommissie haar belangrijkste voorstellen uitgewerkt heeft, een extra LV bijeen te roepen, opdat de kerken daaraan hun goedkeuring kunnen verlenen, zonder op de reguliere LV van 2007 te moeten wachten, en opleiding en instituut zonder verdere vertraging kunnen gaan functioneren.

Bijlage 1 Besluit Landelijke Vergadering 2001 Amersfoort inzake opleiding tot predikant

Gehoord het rapport van de commissie Opleiding predikanten,

- I. spreken de Ned. Geref. Kerken, in Landelijke Vergadering bijeen te Amersfoort, uit
  - a. dat de commissie met goede argumenten gekozen heeft voor een onderzoek naar een eigen opleidings- en begeleidingsinstituut aanleunend tegen een bestaand opleidingsinstituut, waarbij met name gedacht is aan de TU te Apeldoorn;
- II. zij overwegen
  - a. dat - zoals door de LV van Doorn is uitgesproken - versnippering van krachten moet worden tegengegaan;
  - b. dat - zoals eveneens door de LV van Doorn is uitgesproken - meer eenheid in de opleiding tot het ambt van dienaar des Woords wenselijk is;
  - c. dat derhalve gestreefd moet worden naar een eigen opleidings- en begeleidingsinstituut aanleunend tegen een bestaand opleidingsinstituut;
  - d. dat het eigene van de kerken, zoals dat vorm heeft gekregen in o.a. de TSB en het NGS, daarin een plaats behoort te hebben;
  - e. dat een bestaand instituut met het oog op de accreditatie van de opleiding door de overheid begrijpelijkerwijs eist dat de NG-kerken goede docenten aanstellen, die in staat zijn en bewezen hebben op academisch niveau te kunnen werken;
  - f. dat het werken op academisch niveau niet perse is verbonden aan het bezit van een academische graad (drs. of dr.);
  - g. dat de opleiding en begeleiding in de eerste plaats is bedoeld om studenten op te leiden tot bekwame en geschikte predikanten;
  - h. dat rekening moet worden gehouden met (parttime) studenten met een zogenoemde late roeping;
  - i. dat rekening dient te worden gehouden met het open karakter dat aan de TSB steeds eigen is geweest, waardoor studenten die nog niet weten of ze predikant (kunnen) worden daar welkom zijn en meedoen in het werk;
- III. zij overwegen voorts
  - a. dat uit het onderzoek van de commissie blijkt dat er mogelijkheden zijn voor een eigen opleidings- en begeleidingsinstituut in combinatie met inschrijving en studie aan de TU te Apeldoorn;
  - b. dat er rekening mee moet worden gehouden dat in de toekomst de samenwerking tussen de opleidingsinstituten van de CGK en de GKV mogelijk zal worden uitgebouwd;
  - c. dat het in het kader van de zgn. 'kleine oecumene' aanbeveling verdient dat de NG-kerken met hun opleiding en begeleiding van aanstaande predikanten op enige wijze bij deze mogelijke samenwerking worden betrokken;
- IV. zij overwegen tenslotte
  - a. dat er van de zijde van de St. Ned. Geref. Seminarie slechts een geringe opening is om mee te werken aan de totstandkoming van een eigen opleidings- en begeleidingsinstituut aanleunend tegen een bestaand opleidingsinstituut;
  - b. dat het NGS van oordeel is dat de kerken een eigen opleidingsinstituut voor hun aanstaande predikanten behoren te hebben;
  - c. dat de kerken gekozen hebben voor een eigen begeleidingsinstituut (TSB) in combinatie met het advies om de studie aan de TU te Apeldoorn te volgen;
  - d. dat aangenomen moet worden dat de kerken vanwege de geringe omvang niet in staat zullen zijn op verantwoorde wijze een eigen opleidingsinstituut op academisch niveau tot stand te brengen en in stand te houden;
  - e. dat samenwerking met een bestaand instituut derhalve noodzakelijk blijft;

- f. dat verwacht mag worden dat een eigen opleidings- en begeleidingsinstituut aanleunend tegen een bestaand instituut een wervend karakter zal hebben en in de toekomst voldoende studenten zal trekken;
- V. zij zijn van oordeel
  - a. dat het onderzoek in de door de commissie beoogde richting moet worden voortgezet en uitgewerkt;
  - b. dat met het NGS het gesprek, waarin de basisvragen voldoende aandacht krijgen, voortgezet moet worden opdat het eigene van het NGS binnen één jaar na sluiting van deze Landelijke Vergadering duidelijk zal worden;
  - c. dat van het NGS voorts medewerking aan de totstandkoming van een eigen opleidings- en begeleidingsinstituut aanleunend tegen een bestaand opleidingsinstituut mag worden gevraagd;
  - d. dat ernaar gestreefd dient te worden dat het eigene van de kerken, zoals dat vorm heeft gekregen in o.a. de TSB en het NGS, een plaats krijgt binnen dit beoogde instituut;
- VI. zij besluiten
  - a. de commissie décharge te verlenen voor de tot dusverre verrichte werkzaamheden;
  - b. de commissie op te dragen haar onderzoek naar de mogelijkheden voor een eigen opleidings- en begeleidingsinstituut aanleunend tegen een bestaand opleidingsinstituut, waarbij in eerste instantie aan de TU te Apeldoorn wordt gedacht, voort te zetten en uit te werken;
  - c. de commissie met name op te dragen te onderzoeken welke onderdelen van een theologische studie met het oog op het predikantschap door de eigen kerken kunnen en moeten worden verzorgd en aan welke vereisten eventuele docenten moeten voldoen;
  - d. de commissie tenslotte op te dragen over haar werkzaamheden aan de kerken te rapporteren opdat zij daarover op de volgende Landelijke Vergadering zullen kunnen oordelen;
  - e. in de commissie te (her)benoemen: de huidige commissieleden en A. v.d. Dussen).

Bijlage 2 Brief Ned. Geref. Seminarie 29 januari 2002 met notitie "Visie Seminarie op aard en plaats van de theologie"

Aan de Commissie Opleiding Predikanten
p/a R. Venderbos
Waterkers 10
8265 JH Kampen

Hellevoetsluis, 29 januari 2002

Geachte broeders,

In uw brief d.d. 15 januari 2002 verzoekt u om een schriftelijke uiteenzetting, waarbij ingegaan wordt op een aantal door u geformuleerde vragen, als voorbereiding op nader overleg dat duidelijkheid moet verschaffen over het "eigene" van het NGS.

Wij hebben gearzeld of de door u gevraagde informatie en zéker een gesprek naar aanleiding daarvan wel opportuun is, gelet op het standpunt van uw voorzitter in met name zijn artikel "Rond de opleiding tot Predikant (2)". Na een betoog, hoe onjuist het zou zijn als de kerken de NGS opstelling t.o.v. de theologie zouden overnemen, concludeert hij: " .... de wezenlijke keuze ten aanzien van de plaats van de theologie is via de bemanning en programmering van de algemeen gewaardeerde TSB door de kerken al gemaakt". Een dergelijke publieke standpuntbepaling achten wij geen goede start voor het gevraagde overleg, ook al omdat -als uw voorzitter de situatie inderdaad juist taxeert- overleg geen zin meer heeft. Vooralsnog hebben wij ons echter op een positief standpunt gesteld.

De door u gevraagde informatie treft u onderstaand en in bijlage aan. Voor zover er lacunes zijn, wordt dat veroorzaakt door de beperkte tijd die beschikbaar was. De bijlage "Visie Seminarie op aard en plaats van de theologie" gaat in op de meest fundamentele zaken. De overige vragen komen onderstaand aan de orde.

Theologische wetenschap.

a. Voor de vakken die deze studie kenmerken, gaat het Seminarie uit van vier groepen: -bibliologische (houden zich bezig met de Heilige Schrift als zodanig); -ecclesiologische (gaan de werking van het Woord Gods in het leven der kerk na); -dogmatologische (reflecteren de inhoud der Schrift in ons bewustzijn); -ambtelijke (gaan na hoe de werking van het Woord Gods moet worden in stand gehouden). Fundamenteel in het onderwijs aan het NGS is het vak "wijsbegeerte" -buiten deze indeling vallend- waar grondvragen aan de orde komen die we niet mogen verwaarlozen. Uw vraag over vakbekwaamheden en methoden die deze studie kenmerken, vereist uwerzijds een nadere toelichting alvorens een antwoord kan worden geformuleerd.

b. Het gaat om de aard van de theologie en de plaats die zij inneemt. De bewering dat het NGS "wetenschappelijke theologie" zou wèren is onjuist. Dat het niveau van het onderwijs aan het Seminarie zeker vergelijkbaar is met het niveau in Kampen en Apeldoorn, blijkt uit het feit dat de LV Doorn het NGS erkend heeft als een deugdelijke opleiding maar ook uit de situatie dat onze studenten vrijwel probleemloos doorstromen voor DU.

De visie van het Seminarie op de theologie is neergelegd in de bijlage. Uw conclusie, dat de verschillen in visie niet zodanig zijn dat zij de samenwerking met de TU Apeldoorn verhinderen, achten wij op zijn minst voorbarig. Uit publicaties hebben wij de indruk dat Apeldoorn als theologische ideaal heeft: "Wetenschap, aangevuld met vroomheid". In die visie wordt de wetenschap/theologie kennelijk als iets neutraals beschouwd, dat aanvulling nodig heeft. Dat is het bekende scholastische natuur-genade schema. Hier ligt o.i. een fundamenteel verschil. Het zou interessant zijn om te horen hoe Apeldoorn aankijkt tegen de visie van het Seminarie.

c. gelet op b achten wij het Seminarie een opleiding op academisch niveau.

De opleiding aan de TU Apeldoorn en Kampen.

De Schrift zelf dient in het centrum van het onderwijs te staan. Als Apeldoorn zich op het standpunt stelt dat de student zich Schriftkennis zelf eigen moet maken rijst de vraag in hoever dat het geval is. De indruk bestaat dat in Kampen en Apeldoorn theologische vakbekwaamheid grotere aandacht krijgt, dan het kennen en verstaan van de Heilige Schrift. In Vrijgemaakte en Christelijk Gereformeerde kringen lijkt deze indruk te worden gedeeld. Zoals reeds opgemerkt richt ons bezwaar zich niet tegen de theologische wetenschap als zodanig, maar tegen de overheersende plaats die haar vaak wordt toegekend. Het besluit van de kerken betreffende DII achten wij onjuist. Ook daarin bespeuren wij een overschatting van de rol van de theologie. Het NGS heeft zich daar echter aan geconformeerd.

De deelname aan de TSB.

Voor wat de TSB doet en hoe zij tegen het begrip "theologie" aankijkt verwijst u naar paragraaf 3.2 van uw rapport aan de L.V. Wij hebben deze paragraaf -net als de rest van het rapport- bestudeerd, maar hoe de TSB tegen het begrip "theologie" aankijkt is ons daaruit niet duidelijk geworden. Het begrip is door haar ook niet gedefinieerd. Met het citaat van ds. Van der Dussen kunnen wij instemmen. De TSB heeft betrekking op oriënterende vakken. Het is waardevol als aanvulling op het eigenlijke onderwijs aan het NGS en als forum, waar a.s. predikanten van onze kerken elkaar kunnen ontmoeten.

Om het profetische Woord.

a. de term "theologieën van het Oude en Nieuwe Testament of "Theologie van Johannes" achten wij onjuist, omdat de Schrift géén theologie is of bevat, maar het geopenbaarde Woord van God is. Johannes was geen theoloog. Dat sluit echter niet uit dat dergelijke boeken bij de studie niet -kritisch- gehanteerd zou kunnen worden.

b. Het is de vraag of het juist is, dat veel "nieuwe theologie" eveneens kritisch staat tegenover scholastiek en subjectivisme. De "nieuwe theologie" is veelal ervaringstheologie, die derhalve juist een sterk subjectief karakter draagt. Klachten over subjectieve prediking horen we ook steeds meer in onze kerken. Het is overigens zeer de vraag of bij de "nieuwe theologie" de relativisering van de Waarheid Gods er minder op geworden is. Uw vraag naar het verschil tussen de eigen positie van het NGS en overeenkomstige tendenzen elders in de theologie, is ons niet duidelijk.

Met broedergroeten,

Namens het Bestuur van de Stichting Nederlands Gereformeerd Seminarie,

Ds. L.W.G. Blokhuis, voorzitter.

J. Brouwer, secretaris.

VISIE SEMINARIE OP AARD EN PLAATS VAN DE THEOLOGIE.

De predikantenopleiding is een moeilijk en complex probleem. Die problematiek wordt vooral veroorzaakt door de visie op de rol van de theologie, alsmede door de daarmee verband houdende achtergrond vragen en de wijze waarop daarmee wordt omgegaan. Onderstaand zal eerst iets worden gezegd over de rol van de theologie. Vervolgens zullen enkele fundamentele achtergrond vragen aan de orde worden gesteld. Tot slot volgen enkele opmerkingen die betrekking hebben op de "eigenheid" van het Seminarie.

Theologie.

1. Theologie is wetenschap die gericht is op het Woord en de bediening van het Woord.
2. Er is een principieel onderscheid tussen het Woord van God en de wetenschappelijke theologie. Ook bijbelgetrouwe theologie mag allerminst met het Woord van God worden vereenzelvigd en op één lijn gesteld. Het niet of onvoldoende zien van het onderscheid tussen Gods spreken door zijn Woord en de "theologie" is een groot gevaar voor de kerk. Niet omdat wetenschapsbeoefening een kwade zaak zou zijn, maar omdat Gods eigen Woord en de "theologie" zeer verschillend zijn.
3. De kerk heeft Gods Woord ontvangen. Dat Woord is de waarheid. Daarom weet de kerk de waarheid en behoeft niemand haar buiten het Woord te leren. De Heilige Geest leidt de kerk in de waarheid (1 Joh.2:21,27). Gods Woord laat de kerk nooit vrijblijvend; het appelleert voortdurend aan haar *geloof*. Met het Woord van God zelf kan de kerk troosten, bemoedigen, bestraffen, onderwijzen. Dat kan de theologie niet.
4. Wetenschappelijke kennis is *systematisch geordende kennis*, in de vorm van begrippen door het menselijk verstand opgesteld. Zij is abstract en analytisch, in voortdurende ontwikkeling en vertoont steeds de kenmerken van de tijd waarin zij is ontstaan; meestal ook de *heersende geest van die tijd*. Zij is doortrokken van haar zelf gekozen "uitgangspunten" en staat onder invloed van de "geest" van de onderzoeker. Toch heeft de wetenschappelijke theologie in al haar vertakkingen een belangrijke taak in het op wetenschappelijke wijze bezig zijn met hetgeen Gods Woord ons openbaart. Door het op systematische wijze nadenken over dogmatische, exegetische, kerkhistorische of andere onderwerpen, liggend op haar vakgebied, kunnen allerlei zaken en problemen diepgaand aandacht ontvangen en kunnen ook allerlei verwarring wekken de schijnproblemen worden ontmaskerd. Maar deze theologische kennis is toch altijd "abstract". Theologische formuleringen zijn daarom iets geheel anders dan het levende Woord van God.

Als in de kerk verwetenschappelijking optreedt, d.w.z. als de gemeente in plaats van te luisteren naar het Woord van God dat Hij tot haar spreekt en dat zij kan verstaan, luistert naar de wetenschap van de theologen, wordt zij onmondig.

De onderscheiding tussen geloof en Theologie.

1. Geloof is iets anders dan theologie. Dit besef van het verschil tussen geloof en theologie, tussen de waarheid van de Schrift en een theologische mening heeft eigenlijk nooit geheel ontbroken in de kerk. Vandaar dat de confessie, de op schrift gestelde geloofs-belijdenis, niet zozeer een universitaire, maar een volop kerkelijke functie heeft, en dat zij in conflictsituaties normatief boven de theologie gesteld wordt.
2. Toch is de gangbare identificatie van geloof en theologie, alsof dat twee namen zijn voor dezelfde zaak, een nog steeds algemene vanzelfsprekendheid. Er is echter wel degelijk een fundamenteel onderscheid. Geloven is nooit hetzelfde als theoretiseren.
3. Een theoloog is lang niet altijd theologisch bezig. En dan nog: niet alles wat een christen op christelijke wijze doet, denkt of zegt, is omdat het christelijk is, ook theologisch.
4. Een theoloog die spreekt over de aard van de menselijke kennis of van wetenschap,

over de aard dus ook van de theologie -haar structurele aard als wetenschap en wat haar verschil is met geloofskennis- is niet theologisch bezig (met een probleem uit zijn eigen vakgebied) maar kennistheoretisch.

- 5, Wat kennis is of wetenschap is en wat de wetenschappelijke aard van theologie is, is een vraag die thuishoort in de kennis- en wetenschapstheorie. Dát is weer een onderdeel van de toegepaste filosofie, n.l. de vakfilosofie van de logica. Een theoloog als zodanig weet daar niets van. Hij heeft ook niet de juiste theoretische kennis inzake de aard van de theologie. Het risico is dat hij theologie opvat als een betere vorm van geloof. Hij ziet het verschil niet als soortverschil maar als kwaliteitsverschil.

Verhouding Kerk en theologie.

1. Theologen dienen het verschil te kunnen aanwijzen tussen geloofskennis en theologische kennis. Dat blijft echter een moeilijke zaak. Theologen zoeken daarom vaak hulp, o.m. bij de narratieve theologie. Een ander alternatief is een naïef biblicisme en rationalistisch fundamentalisme, resulterend in afkeer van alle theologische wetenschap.
De mens is gevormd door opvoeding en cultuur en daardoor ook het kader waarin hij denkt of spreekt over allerlei dingen, óók over geloofsovertuiging; voor een deel ook over wetenschappelijke problemen. Daarom is het idee dat theologie slechts "naspreken van de Schrift" behoort te zijn, naïef en onwetenschappelijk.
2. Het verschil van mening in onze kerken over al dan niet een eigen opleiding, is geworteld in een verschil van visie op de theologie die in de bestaande theologische hogescholen of academies overschat wordt. Waarom wordt dit beantwoord met het onterechte verwijt van een negatieve houding tegenover theologie? Strijd tegen overschatting behoeft nog geen onderschatting te zijn.
3. Waarom ziet men niet in dat het in de pers van onze gezindte een bijna dagelijks voorkomend symptoom is, dat bijbelschrijvers "theologen" genoemd worden. Duidt dat niet op een vergoddelijking, althans een grove overschatting van de theologie.
4. Overschatting van de theologie heeft ook enorme consequenties voor de positie van theologen in de kerkelijke gemeenschap (vgl. punt 3).

De gangbare overschatting van de wetenschappelijke theologie is geworteld in het geestelijk klimaat van onze Westerse cultuur, waarin de kerk altijd een synthese aanging met het wereldse denken, dat de "rede" vergoddelijkt.

Wij zijn geroepen tot heiliging van o.a. de intern-wetenschappelijke levenssector, en dat heeft in de vorige eeuw een begin van reformatie van het wetenschappelijk denken teweeggebracht. Dat manifesteert zich ook in de visie op de theologie als wetenschap, maar ook intem-theologisch op allerlei interpretaties van de Schrift en van het kerkelijk leven zelf.

Nodig is een reformatie van onze praktische levenshouding en levensvisie, en voorts op wetenschappelijk gebied meer ernst maken met de idee van de christelijke wetenschap. Een christelijke wetenschap die niet pas christelijk kan worden onder leiding van de wetenschappelijke theologie. Dat loopt na verloop van tijd uit op verdere secularisering van leven en van wetenschappelijk denken beide.

Theologie en Filosofie.

Elke vakwetenschap moet zich rekenschap geven van haar eigen karakter. Zij moet daarin tot zelfkennis komen. Dat houdt vele en diepe problemen in, die van filosofische aard zijn. Deze inleidingsproblematiek wordt behandeld in de vakfilosofie (encyclopedie) van de betrokken vakwetenschap. Dat geldt eveneens voor de theologie. Theologische encyclopedie is dan ook een van de belangrijkste vakken, omdat hierin de theologie als wetenschap zich rekenschap moet geven van haar eigen karakter:

-zij moet daarin aan de weet komen wat zij is als wetenschap;

-wat haar taak wel en niet is;

-wat haar verhouding is tot de kerk, tot de confessies, tot de Schrift, en nog tal van daarmee samenhangende vragen zoals de hermeneutiek.

Dit is het grensgebied, waarop de theologie haar eigen theoretische fundamenten blootlegt en omgekeerd: ook het gebied waarop de filosofie zich gaat manifesteren in de theologie. De theologie moet zich daarom bewust zijn van haar intrinsieke elementen, die van filosofische aard zijn.

Een van de standaardproblemen in de inleiding van elke wetenschap is het kennisprobleem. Veel meer dan voorheen ziet men zich genoodzaakt het verschil te analyseren tussen alledaagse kennis en omgangstaal enerzijds, en de typisch wetenschappelijke of theoretische kennis en taal anderzijds. Voor de theologie is dit een zeer belangrijk punt. Tal van kerkelijke conflicten in de loop der eeuwen hingen zeer nauw samen met theologische theorieën, waarbij lang niet altijd duidelijk was of die geschillen nu echt het geloof der gemeente, haar belijdenis raakten, dan wel of hier sprake was van particuliere interpretaties van de Bijbel en/of de belijdenis. Toch ziet men helaas zelden dat orthodoxe theologen zich intensief en ter zake kundig bemoeien met deze kennis-problematiek.

Wetenschap is niet neutraal; ook Theologie niet. Zij gaat altijd uit van een bepaalde visie op de werkelijkheid. Filosofie is een belangrijk hulpmiddel om dat te onderkennen en om haar eigen aard te verstaan. Tot in onze tijd wordt de theologie gestempeld door de erfenis van de scholastieke wijsbegeerte. Als alternatief zoeken Gereformeerde Bondspredikanten tegenwoordig aansluiting bij de taalfilosofie van Wittgenstein. In plaats van christelijke filosofie neemt men liever zijn toevlucht tot heidense filosofie. Men erkent daarmee wél dat filosofische vragen ingebakken zitten in elke wetenschap. De reformatorische wijsbegeerte biedt hiervoor een consequent christelijk alternatief.

Reformatorische wijsbegeerte.

De reformatorische wijsbegeerte gaat uit van het, bijbels geloof inzake schepping, zondeval en verlossing. Dat is geloofskennis die berust op Gods openbaring in de Schrift. De grote vraag is echter of en hoe dit geloof in ons leven en denken functioneert. De reformatorische wijsbegeerte meent dat er drie wijsgerige grondideeën zijn, waarop elke wijsbegeerte, christelijk of niet, bewust of onbewust, in feite antwoord geeft (of onbewust verzwijgt). Die drie grondideeën hebben betrekking op de verscheidenheid in de werkelijkheid, de samenhang tussen de verscheidenheden en de totaliteit of eenheid van alles, gezien in het licht van de Schrift en de geschiedenis der wetenschap. Die inhoud wordt doorslaggevend nader bepaald door het (on)geloofsuitgangspunt van de betrokken denkers. Deze grondideeën blijken door te werken in vrijwel alle wetenschappelijke probleemstellingen en in de oplossingen daarvan. Dat geldt ook voor de theologie en al haar deeldisciplines. De reformatorische wijsbegeerte is van groot belang voor:

- a. het leren onderscheiden tussen geloof en theologie, respectievelijk tussen geloofskennis en theologische kennis;
- b. het leren inzien dat de praktische geloofskennis van een andere aard en structuur is dan de theologische kennis en dat eerstgenoemde van primair belang is en de tweede secundair; het verschil tussen beide is geen kwaliteitsverschil maar een soortverschil;
- c. het krijgen van een open oog voor de deformatie van het kerkelijk leven, waar en wanneer dat verschil niet wordt ingezien of toegepast (scheuringen om theologische verschillen bij eenzelfde geloof, overheersing van de kerken door theologen en theologische specialisten, centralistische tendenzen die de kerkelijke macht bijeen willen brengen in (feitelijk) door theologen geleide bovenplaatselijke instanties, bureaucrativering van het kerkelijk leven);
- d. herkennen van niet-christelijke wijsbegeerte in gangbare en traditionele denkpatronen waarmee men de realiteit waarneemt en ervaart;
- e. herkennen van onjuiste probleemstellingen en onderscheidingen, zoals bijvoorbeeld gebeurde in de jaren dertig, toen theologen vanuit "Schrift en Belijdenis" een aantal theologische standpunten propageerden die in flagrante strijd waren met wat de Schrift

zelf leert.

Eigenheid Seminarie.

1. De centrale vraag moet zijn: waar vindt ik God zelf? Niet: waar vind ik een theorie over God, of een theorie over het vinden van God.
2. Praktische kennis in geloof en Schrift, is meer waard dan wetenschappelijke theologie. Doelstelling van het Seminarie is dan ook niet de beoefening van de theologische wetenschap, maar de voorbereiding tot het predikambt in kerk en zendingswerk.
3. Besef van de geestelijke reformatie in de jaren twintig en dertig, waarvoor destijds, evenals nu nog, de meeste theologen "geen antenne" hadden.
4. Een redelijke plaats aan onderwijs in de christelijke filosofie, mede ten behoeve van het wetenschappelijk karakter van het eigenlijke theologisch onderwijs.
5. Openstaan voor de gedachten, zoals in voorgaande paragrafen geformuleerd.
6. Tegen de bestaande situatie zijn geen gewichtige bedenkingen in te brengen.
7. Deze eigenheid kan niemand garanderen. Dat is primair een geestelijke zaak, die geworteld is in het geloof der docenten.

Bijlage 3 Notitie begeleiders TSB

HOE WAARDEREN DE STUDIEBEGELEIDERS VAN DE TSB DE THEOLOGIE?

Verantwoording van een positief-kritische benadering

1. Inleiding

In de praktijk van het TSB-werk hebben we per definitie met de theologie te maken. Onze opdracht is immers *Theologische Studie Begeleiding*. Het uitgangspunt van onze benadering daarbij is, dat de theologische studie van groot nut is voor aanstaande predikanten, en verrijkend kan werken. We spreken daarbij uit eigen ervaring: alle drie zouden we het predikantschap niet graag beoefenen zonder diepgaand theologisch gevormd te zijn. Alle drie ook hebben we veel plezier in de theologische wetenschap. Dit enthousiasme voor de theologie willen we graag op de studenten overbrengen. Tegelijk hebben we er oog voor dat de theologie aan voorwaarden moet voldoen, wil zij zo positief gewaardeerd kunnen worden. We beseffen terdege, dat de theologische studie voor mensen grote problemen met zich mee kan brengen. Niet weinige studenten ervaren een (te) grote afstand tussen de studie en hun geloof(sleven). De gelovige omgang met God lijkt soms haaks te staan op een wetenschappelijke benadering van de Bijbel, die per definitie kritisch is en het stellen van lastige vragen niet uit de weg gaat. Bovendien schijnt de wetenschappelijke behoefte aan vrijheid en experimenteeruimte zich niet te verdragen met de normativiteit van het kerkelijk belijden. Het vraagt veel van een student om met die spanningen te leren omgaan. Niet iedereen slaagt daarin; in het uiterste geval houdt men op, hetzij te studeren, hetzij te geloven. Binnen de TSB weten we ons ook wat dat betreft verantwoordelijk voor een goede begeleiding van studenten. In dat kader brengen we het 'Apeldoorn-advies' onder hun aandacht. Dat is immers ingegeven door de zorg over opleidingen waar enerzijds wetenschap en anderzijds belijden en beleving helemaal uit elkaar getrokken zijn. Maar ook zelf streven we ernaar de theologische studie niet alleen te betrekken op het belijden van de kerk, maar ook in te bedden in de persoonlijke geloofspraktijk. Het is onze overtuiging, dat alleen zo de theologie het verrijkende effect kan hebben dat beoogd wordt. Zo is de houding die wij innemen tegenover de theologie te omschrijven als een "Ja!, mits..." In het onderstaande willen we dat verantwoorden. Daartoe omschrijven we eerst onze visie op 'theologie', om die vervolgens gedetailleerd uit te werken. We merken daarbij op, dat de voorzitter van de Raad van Toezicht en Advies van de TSB, ds. K. Muller, zijn instemming met deze notitie heeft betuigd.

2. Onze visie op 'theologie'

Theologie houdt voor ons in:

De wetenschappelijke bestudering en doordenking van Gods evangelie en van de doorwerking daarvan in het menselijk leven.

Zij dient te zijn

- *ingebied in de christelijke geloofspraktijk*
- *betrokken op het kerkelijk belijden*
- *gericht op een verstaanbare verkondiging*

3. Uitwerking

A. De theologie is de wetenschappelijk bestudering en doordenking van Gods evangelie en van de doorwerking daarvan in het menselijk leven

Vanouds is onderscheiden tussen de speculatieve en de praktische theologie. De *speculatieve* theologie richt zich op de kennis van God zoals Hij in zichzelf is. Sommige vertegenwoordigers van de scholastiek (zeker niet alle!) stelden zich zulk theologiseren ten doel. Een scherpe reactie daarop kwam van Luther. In de lijn van Augustinus bepleitte hij een *praktische* theologie, die zich richt op God in zijn verhouding tot de mens en de schepping. Hier is dan ook Gods openbaring in Christus, nader bepaald zijn evangelie, voorwerp van wetenschap.

Het is in deze lijn dat ook wij de theologie zien. Voor ons is de bijbelse openbaring daarom bron en norm voor de theologie. Dat betekent niet dat de theologie zich alleen op de Bijbel richt. Zij bestudeert ook de doorwerking van het evangelie in het menselijk leven. Denk aan vakken als kerkgeschiedenis, zendingswetenschap, godsdienstpsychologie en godsdienstsociologie. Toch staan voor ons in het centrum van de theologie die vakken die zich met de inhoudelijke bestudering van de Bijbel bezig houden: de bijbelse vakken, de dogmatiek en de ethiek. Vooral met het oog op die laatste twee heeft het vak wijsbegeerte een belangrijke ondersteunende taak.

Men kan de Bijbel op een niet-wetenschappelijke manier lezen en verwerken. De theologie doet het echter methodisch, systematisch en kritisch. Zij zet wat dat betreft de lijn voort die in de Bijbel zelf al zichtbaar wordt. Denk aan de betogen van de apostel Paulus; denk ook aan de kritische vragen die in het boek Job gesteld worden. Met gebruikmaking van methodes die bij haar onderwerp passen stelt de theologie zich ten doel, te komen tot een dieper inzicht in Gods evangelie in zijn samenhang en betekenis.

Zoals veel moderne wetenschap is heeft ook de theologie reden om doordrongen te zijn van haar betrekkelijkheid. Niets menselijks is haar vreemd: de theorieën waarmee zij het evangelie benadert ontkomen geen van alle aan eenzijdigheid, en blijken soms onvruchtbaar of zelfs misleidend te zijn. Het kruis is ook een zodanige aanstoot voor de menselijke wijsheid (1 Corinthiërs 1:23), dat de theologie voortdurend op haar hoede dient te zijn voor denkwijzen die geen recht doen aan het geheimenis van Gods openbaring in Christus. Gelukkig zijn veel theologen zich daarvan bewust. Er is dan ook geen sprake van, dat de betrekkelijkheid van de theologie voornamelijk wordt ingezien door niet-theologen.

Dit alles neemt niet weg dat wij de theologie van groot belang achten. Dat belang is allereerst gelegen in haar dienstbaarheid aan het verstaan van het evangelie. Hoe menselijk en betrekkelijk de theologische theorievorming ook is, zij heeft een onmisbare functie bij het interpreteren van de bijbelse verkondiging.

Vervolgens is te denken aan de bijdrage die de theologie levert aan het verantwoorden van de hoop die in ons is (1 Petrus 3:15). De theologie gaat het gesprek over het evangelie aan met de cultuur en de wetenschap. Zij weerspreekt de suggestie, dat 'geloven in de gekruisigde en opgestane Heer' een obscure bezigheid is. Zij komt op voor de naam van de HERE tegenover hen, die menen dat men niet zinnig over God en geloof kan spreken. Zij verzet zich ertegen, dat de bijbel gediskwalificeerd wordt als een boek dat in de moderne tijd geen recht van bestaan meer heeft. Juist daarom schuwt zij de confrontatie met moderne wetenschappelijke methodes niet.

In het verlengde hiervan zien wij - in de derde plaats - het belang van de theologie daarin liggen, dat zij de gelovigen helpt bij het liefhebben van God *met het verstand*. Hoe waar het ook is dat het liefhebben van God niet in een verstandelijk bezig-zijn opgaat - het gaat evenmin buiten het verstand om. Zeker in een samenleving als de onze, waarin de rationaliteit hoog ontwikkeld is, is het van belang dat gelovigen inzicht ontwikkelen in dat wat zij geloven, en onderkennen waar de grenzen liggen van wat zij kunnen begrijpen. Daarbij is de theologie van niet te onderschatten waarde.

In samenhang hiermee - dat in de vierde plaats - zien wij als het belang van de theologie dat zij de gelovigen helpt bij het ontwikkelen van een goed onderscheidingsvermogen. Veel tuitleg' van het evangelie blijkt bij nader inzicht 'inleg' te zijn. Pakkende ideeën lijken recht te doen aan het evangelie,

maar zijn in werkelijkheid soms onaanvaardbare vereenvoudigingen. Zo vragen allerlei inzichten om kritische toetsing. De theologie kan aan die toetsing belangrijke bijdragen leveren.

Om al deze redenen zijn wij van mening, dat een gedegen academisch-theologische opleiding een must is voor diegenen die onze kerken als predikant willen dienen. Zij hebben die toerusting nodig om in de praktijk van hun werk

- schriftgeleerden te zijn op de wijze van de heer des huizes, die uit zijn voorraad nieuwe en oude dingen te voorschijn brengt (Mattheüs 13:52);
- in de vertolking van het evangelie te ontkomen aan clichématigheid en traditionalisme;
- het evangelie "in rapport met hun tijd" te brengen (de uitdrukking is van Abraham Kuyper);
- waardevolle gesprekspartners te kunnen zijn voor kritisch denkende gemeenteleden en catechisanten.

Daarom maken wij ons zorgen over de onderschatting van de theologie die wij binnen onze kerken waarnemen.

B. De theologie dient te zijn ingebed in de christelijke geloofspraktijk

Heden ten dage hebben wij te maken met een situatie, waarin niet zelden een diepe en wijde kloof gaapt tussen het bedrijven van de wetenschappelijke theologie aan de universiteiten en de christelijke vroomheid binnen de gemeente. Was ten tijde van de scholastiek de school nog verbonden met het klooster en wortelde zo de *eruditio* nog in de *pietas*, vooral sedert de Verlichting werden die twee meer en meer tegenover elkaar gesteld. Zo kan het gebeuren dat er theologen zijn die slechts een puur intellectuele belangstelling hebben voor het evangelie, en dat zich - aan de andere kant van het spectrum - een spiritualiteit ontwikkelt die niet meer verankerd is in bezinning en kennis. Wij zijn met die ontwikkeling zeer ongelukkig, omdat wij menen dat theologie en vroomheid nauw op elkaar betrokken dienen te zijn. Hoewel het van belang is om na te gaan welke (subjectivistische) uitwerking het op de vroomheid heeft, wanneer zij van de theologische bezinning afgroeit, zullen wij daar in deze notitie aan voorbijgaan. Onze interesse richt zich in dit verband alleen op de effecten die het voor de theologie heeft wanneer zij zich verwijdert van de christelijke vroomheid. Die effecten zijn naar ons gevoel schadelijk en soms fataal. Het gegeven dat er theologie is die naar ons gevoel niet wezenlijk bijdraagt tot opbouw van het geloof of dat zelfs ondermijnt, brengen wij in verband met het ontbreken van hartelijke betrokkenheid op het evangelie en een daadwerkelijke onderwerping aan Christus. Nu mag niet onvermeld blijven dat er een tegenbeweging op gang aan het komen is. Steeds meer (universiteits)theologen pleiten voor hernieuwde integratie van theologie en spiritualiteit, van studie en meditatie, van denkwerk en gebed, van een kritische houding en gehoorzaamheid. Wij achten dat een hoopgevende ontwikkeling. Zelf zoeken we naar wegen om ook binnen de TSB aan die integratie gestalte te geven, waarbij we opmerken dat de studenten daar ook dringend om vragen. In zijn lezing *Over de opleiding* (Studiemap TSB L12) heeft een van ons, drs. J.C. Schaeffer, daarvoor enkele lijnen uitgezet. Hier volstaan wij met daarnaar te verwijzen.

C. De theologie dient betrokken te zijn op het kerkelijk belijden

De Nederlands Gereformeerde Kerken achten zich gebonden aan het belijden van de oude kerk (de drie oecumenische geloofsbelijdenissen) en dat van de Reformatie (de drie formulieren van enigheid). Wij achten het kenmerkend voor onze kerken dat ze die binding niet star juridisch maar inhoudelijk opvatten. Daarvoor zijn ze er te zeer van doordrongen geraakt, dat "geen geschriften van mensen, hoe heilig zij ook geweest zijn, gelijk mogen worden gesteld met de goddelijke Schriften" (NGB artikel 7). Binnen de TSB proberen wij als volgt aan deze binding aan de belijdenis gestalte te geven.

Aan de ene kant willen we geen onhelderheid laten bestaan over ons uitgangspunt: we bepleiten een theologisch bezig zijn op basis van het kerkelijk belijden. De vroeg-kerkelijke uitspraken over Gods drie-eenheid en de twee naturen van Christus zijn voor ons gezaghebbend, evenals de reformatische nadruk op het *sola gratia*, het *sola Scriptura* en het *sola fide*. Zo proberen we de studenten bekend te

maken met de rijke schatten van onze lange traditie, en hen daarmee onderscheidingsvermogen bij te brengen in het beoordelen van allerlei actuele theologische ontwerpen.

Aan de andere kant willen we werken vanuit het voor onze kerken zo richtinggevend geworden besef, dat de belijdenisgeschriften werkelijk niet hetzelfde gezag hebben als de Bijbel. De hartelijke instemming met die geschriften gaat in onze kring veelal gepaard met het nuchtere inzicht, dat zij het laatste woord over de interpretatie van het evangelie niet hebben gesproken. Ze zijn immers geformuleerd door mensen die kinderen van hun tijd waren en als zodanig aan andere fronten stonden en binnen andere denkkaders werkten dan wij. Dat geeft aanleiding om steeds weer terug te gaan naar het evangelie zelf, maar ook om toen getrokken lijnen door te trekken naar onze tijd, en om naar formuleringen te zoeken waarin de winst van voortgaand bijbelonderzoek verwerkt is. Binnen de TSB streven we er daarom naar, de theologische bezinning niet te verstikken door confessionalisme, maar juist dienstbaar te maken aan een voortdurende actualisering van het kerkelijk belijden. Wij stellen vast, dat de theologie wat dat betreft vanouds een belangrijke taak heeft gehad. Bij het opstellen van de belijdenis van Nicea en Constantinopel is bijvoorbeeld dankbaar teruggegrepen op het denkwerk van belangrijke theologen als Athanasius. Bekend is ook, hoe de theologische ontwerpen van Luther en Calvijn hebben doorgewerkt in de formuleringen van de Heidelberger Catechismus. Nu de kerk in onze tijd voor de grote opgave staat om aan nieuwe fronten voor de oude waarheid op te komen, is het zaak dat zij opnieuw op de theologie een beroep doet. Wij menen dat we ons daarbij niet moeten beperken tot datgene wat binnen de gereformeerde wereld aan theologische arbeid wordt verricht. In het huidige grimmige klimaat van secularisatie en relativisme kunnen we alleen maar tot onze schade voorbijgaan aan de inzichten van allerhande Calvinistische, Lutherse, Evangelische en ook Rooms-Katholieke theologen uit heden en verleden. In de praktijk van het TSB-werk willen we de theologische vensters dan ook wijd openzetten, juist om in onze verwarde tijd op koers te blijven.

D. De theologie dient gericht te zijn op een verstaanbare verkondiging

Binnen de TSB zijn wij niet geïnteresseerd in een wetenschap om der wille van de wetenschap. Veeleer sluiten wij ons aan bij de belangrijke theologische traditie, die als een van de voornaamste doeleinden van de theologie ziet dat zij dienstbaar is aan de verkondiging van het evangelie. Gegeven die doelstelling staan wij kritisch tegenover een beoefening van theologie, die nauwelijks of geen betekenis heeft voor prediking, catechese, godsdienstonderwijs en pastoraat. We menen dat het kortzichtig is om van alle theologische vakken te eisen dat zij rechtstreekse, 'meetbare' resultaten opleveren voor de praktijk van de verkondiging. Veel theologische kennis zal daarvoor slechts indirect van waarde zijn. Maar tegelijk nemen wij waar, dat er theologie is die werkelijk niet meer in relatie staat tot de evangelieverkondiging. Van een zodanige wetenschap willen wij ons in de TSB verre houden. De dominante plaats die de preekbesprekingen in ons programma innemen, is typerend voor de wijze waarop wij met de theologie bezig willen zijn.

De verkondiging van het evangelie is geen geringe opgave. Voor het overbrengen van de goede boodschap komt veel kijken. Een speciale tak van de theologie, de *praktische theologie*, ook wel de ambtelijke vakken genoemd, houdt zich dan ook bezig met het ontwikkelen en aanreiken van inzichten en methodes waarmee men in pastoraat, catechese en prediking zijn winst kan doen. In toenemende mate wordt beseft, ook binnen onze kerken, dat een voorzichtig gebruik van de menswetenschappen daarbij behulpzaam kan zijn. De praktische theologie is dan ook in een levendig gesprek gewikkeld met bijvoorbeeld pedagogiek en psychologie. Daarnaast wordt steeds meer ingezien, dat praktische scholing en het zich eigen maken van niet-theologische vaardigheden eveneens onontbeerlijk zijn. Zo houden we ons binnen de TSB ook bezig met het begeleiden van stages en maken we gebruik van de expertise van bijvoorbeeld de STAGG.

Toch is daarmee het belangrijkste nog niet gezegd. Het zou een misverstand zijn te menen, dat goede *communicatie* van het evangelie een kwestie is van techniek en retoriek, tact en psychologisch inzicht. De moeite om het evangelie over te brengen, heeft in onze tijd nog met iets anders te maken. Ten gevolge van de secularisatie hebben veel mensen, ook kerkmensen, moeite de *taal* van het evangelie te verstaan. Woorden als 'zonde', 'zoenoffer' 'oordeel', 'hemel' hebben voor menigeen hun

vanzelfsprekendheid verloren. De boodschap van de Bijbel klinkt hun als geheimtaal in de oren, ook wanneer gebruik wordt gemaakt van de meest toegankelijke vertalingen. Er is dan ook een *vertaalslag* nodig waarvoor men aan retorische, pedagogische en psychologische inzichten en vaardigheden niet voldoende heeft. Er is ook de *theologische* inspanning nodig om de relevantie van de aloude woorden over te brengen. Helaas moet gezegd worden dat tot op heden de moderne theologie van de noodzaak daarvan meer doordrongen is geweest dan de orthodoxie. Wij menen dan ook dat er wat dat betreft nog veel te doen is. Ter wille van een *verstaanbare* verkondiging zal de gereformeerde theologie geen genoegen kunnen nemen met het repeteren van de traditie, maar zich moeten toeleggen op nieuwe doordenking van die traditie. Ook daarom hechten wij grote waarde aan een grondige theologische training van aanstaande predikanten. Zonder die training zullen zij niet zijn opgewassen tegen de taak, om het evangelie in zijn eigenlijke aanstoot verstaanbaar te vertolken.

Het is ongetwijfeld niet ten overvloede, dat wij tenslotte opmerken dat de theologie daarbij niet de plaats kan innemen van het werk van de Geest. Het zou een dwaze overschatting zijn van ons menselijk denken en spreken om dat te suggereren. Hooguit zal de theologie een instrument kunnen zijn waarvan de Geest zich bedient. Dat besef ontslaat de kerk evenwel niet van de verantwoordelijkheid, om te werken aan de verfijning van dat instrument. Binnen de TSB willen wij iets van die verantwoordelijkheid op ons nemen, in de hoop dat God metterdaad van dat menselijk instrumentarium gebruik wil maken.

Drs. J. Dekker
Dr. A. van der Dussen
Drs. J.C. Schaeffer

Bijlage 4 Brief TU Kampen (Broederweg) inzake toelatingsbeleid studenten**Theologische
Universiteit**

GEREFORMEERDEKERKEN

Aan de commissie Opleiding Predikanten
(Ned. Geref kerken)
t.a.v. de heer R. Venderbos
Waterkers 10
8265 JH KAMPEN

Kampen, 21 augustus 2003

Geachte broeders,

In uw brief d.d. 30 juni 2003 vroeg u ons of het 'attestenbesluit' uit de jaren zestig van de vorige eeuw ooit herroepen is, of dat het nog van kracht is. Geen van beide is het geval. Het attestenbesluit was een besluit dat in de concrete situatie van de breuk in de jaren zestig is genomen. Inmiddels is die situatie veranderd. Het attestenbesluit is een vorm van jurisprudentie, niet van regelgeving. De vraag van al of niet herroeping is daarmee niet aan de orde - niet omdat wij de discussie over de vraag of het attestenbesluit al dan niet terecht is genomen uit de weg zouden willen gaan, maar omdat je jurisprudentie niet 'herroept'. De geldende regelgeving heeft u in uw brief zeer juist aangegeven.

U schrijft in uw brief 'Het belang van de vraag is of alle studenten uit onze kerken aan uw universiteit welkom zijn, of per individueel geval beoordeeld worden'. De regelgeving maakt duidelijk dat beoordeling per individueel geval plaatsvindt. Van belang is wel op te merken dat dit ook bij studenten uit de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) het geval is. Ook met hen wordt een inschrijvingsgesprek gevoerd, naar aanleiding van een motivatiebrief. Ook bij hen kan (zoals ook wel eens gebeurd is) inschrijving geweigerd worden, bijvoorbeeld wegens gebrek aan respect voor de confessionele grondslag van de universiteit.

Wel is er een verschil in de procedure tussen studenten die gereformeerd (vrijgemaakt) zijn en de anderen. Vanwege het kerkelijk karakter van onze opleiding wordt bij hun inschrijving aan de eerstgenoemden een attest van de kerkenraad gevraagd. Voor de anderen is na de normale procedure goedkeuring van hun inschrijving door het curatorium vereist.

Maar het gaat bij de inschrijving van niet-gereformeerd-vrijgemaakte studenten niet zozeer om de vraag 'of de kerkelijke gemeente waarvan hij lid is confessioneel betrouwbaar is' (zoals u het in uw brief formuleert), als wel om 'een aanvaardbare motivatie, een positieve houding ten opzichte van het gereformeerde karakter van de universiteit en de belofte daarop geen inbreuk te maken', zoals u uit het statuut aanhaalt. Dat betekent, om een concreet geval te noemen, dat ook wel eens een student met baptistische achtergrond bij ons ingeschreven is.

Misschien is het goed om op te merken, dat culturele en onderwijskundige veranderingen in de voorbije halve eeuw ook hun invloed hebben gehad in de wijze waarop onze universiteit met studenten omgaat. Wij willen nog altijd dat al onze studenten respect hebben voor de confessionele basis waarop hier theologie wordt beoefend. Maar dat betekent niet dat wij met hen omgaan alsof zij hun handtekening al onder het ondertekeningsformulier hebben gezet. Wij willen juist graag dat zij toegroeien naar een zelfstandige keuze daarvoor. Dat hangt ook samen met een veranderde visie op het onderwijs-leer-concept, waarin de zelfstandigheid van de student sterk benadrukt wordt.

Zo'n tien jaar geleden heeft een delegatie van uw commissie over dezelfde problematiek al eens overleg gehad met de universiteit. Van uw kant namen aan dat overleg in ieder geval ds. Bouma, prof dr. K. Veenhof en ds. H. de Jong. Van onze kant de collega's Van Bruggen, Douma en ikzelf. Ons beleid bij de toelating van studenten is sindsdien niet principieel gewijzigd. Door middel van deze brief geven wij daar graag duidelijkheid over.

Met vriendelijke broedergroet,

dr. B. Kamphuis,
rector

Bijlage 5 Reactie begeleiders TSB op voorstel commissie inzake NG-studieprogramma

Begeleiders Theologische Studie Begeleiding
P/a J. Dekker
Sinjeur Semeynsstraat 10
1183 LE Amstelveen
Tel. 020-6439401
E-mail: jdekk@planet.nl

Aan Commissie Opleiding Predikanten
P/a R. Venderbos
Waterkers 10
8265 JH Kampen

Amstelveen, 13 juni 2003

Geachte broeders,

In uw brief d.d. 30 mei 2003 heeft u ons als studiebegeleiders van de TSB gevraagd om onze reactie op het aan de TUA voorgelegde onderwijsprogramma voor een toekomstig eigen NG-opleidingsinstituut. In ons begeleidersberaad van 10 juni jl. hebben wij uw voorstel uitvoerig besproken.

Onze eerste reactie is dat we blij verrast zijn met het gegeven dat de mogelijkheden voor een eigen inbreng in het onderwijsprogramma van de TUA in uw voorstel aanzienlijk lijken te zijn. Hoewel de praktische uitwerking van een en ander en de consequenties hiervan voor ons huidige dienstverband ons op dit moment nog niet helder is, ondersteunen we de hoofdlijnen van uw voorstel van harte. Een totaal van 51 bij het eigen opleidingsinstituut te verwerven studiepunten geeft ons de ruimte om een meer substantiele bijdrage te leveren aan de opleiding van onze studenten dan binnen de huidige opzet van de TSB het geval is. De noodzaak hiervan hebben we reeds in een eerdere fase onder uw aandacht gebracht (zie brief d.d. 4 november 2002).

Ook hebben wij de indruk dat een dergelijk aantal eigen NG-studiepunten een goede oplossing biedt voor het probleem van het door studenten min of meer als vrijblijvend ervaren karakter van de huidige opzet, waar we in toenemende mate tegenaan lopen. Voor het slagen van deze nieuwe structuur is het onzes inziens echter onmisbaar dat dit traject voor alle studenten, waar ze ook studeren, een verplichtend karakter draagt! Wij hopen van harte dat u de kerken weet duidelijk te maken dat dit voor het slagen van de beoogde versterking en voor de eenheid met betrekking de opleiding van onze studenten een must is en dat de kerken hierin een duidelijk besluit durven nemen. Bij het verplicht stellen van het door het eigen NG-opleidingsinstituut te verzorgen opleidingsprogramma, kan de vrijheid van studiekeus in principe gehandhaafd kan blijven. We hebben echter de verwachting dat de nieuwe opzet in de praktijk een sterke stimulans zal blijken te zijn om het door onze kerken uitgesproken en door de TSB gedragen Apeldoorn-advies te volgen.

Wij constateren met dankbaarheid dat in uw voorstel voluit recht wordt gedaan aan ons verlangen om met name op het vlak van de prediking de opleidingstaak zo veel mogelijk zelf ter hand te kunnen nemen. Belangrijk vinden wij dat in het kader van de homiletiek juist aan de exegetische een belangrijke plaats wordt toegekend. Bij de bespreking van uw voorstel

hebben we opnieuw vastgesteld dat we als begeleiders op dit moment te weinig praktische mogelijkheden hebben bij studenten die reeds preekconsent ontvangen hebben de vinger aan de pols te houden. Wij vinden het wenselijk wanneer bij de praktische uitwerking van uw voorstel ook concrete mogelijkheden voor een blijvende begeleiding van studenten in deze fase zouden ontstaan.

Dat er ook ten aanzien van andere vakken dan de prediking ruimte lijkt te komen voor een eigen NG-inbreng binnen het kader van de opleiding, waarden wij als een belangrijk winstpunt. Ook met betrekking tot de keuze van deze 'uitruilvakken' ondersteunen wij uw voorstel van harte. Wel viel het ons op dat de NG-inbreng bij het vak hermeneutiek tot het NT beperkt is, terwijl de TSB juist op het vlak van de oudtestamentische hermeneutiek een eigen inbreng heeft gehad en nog heeft. Wij zouden aan het overdragen hiervan ook binnen de nieuwe opzet graag plaats willen geven.

Wellicht ten overvloede herhalen we ons verlangen om ook in de nieuwe structuur die nu wordt opgezet zoveel mogelijk als team te kunnen samenwerken. Zowel in het homiletisch onderwijs als bij de overige vakken, ervaren we de nadere invulling als een gezamenlijke verantwoordelijkheid en het onderling overleg als een plezierige steun en stimulans. Voor ons is dit één van de sterke punten van onze huidige opzet. Bij de noodzakelijke uitwerking en concrete invulling van uw voorstel voor de diverse vakgebieden, stellen we een intensief contact met ons als studiebegeleiders op prijs.

Hoogachtend en met vriendelijke groet,
namens de begeleiders van de TSB,

Drs. J. Dekker

Bijlage 6 Reactie bestuur NGS op voorstel commissie inzake NG-studieprogrammaZEEGAT 34
3224 SJ HELLEVOETSLUIS
TELEFOON 0181-327425Commissie Opleiding Predikanten
pla Waterkers 10
8265 JH Kampen

Hellevoetsluis, 28 juli 2003

Geachte Broeders,

Uw brief van 30 mei is in de vergaderingen van het seminariebestuur en de Docenten gelezen er, besproken. Wij hebben er veel aandacht aan besteed. We zijn U erkentelijk voor het honoreren van wensen, die wij in de besprekingen met uw commissie hebben uitgesproken. U hebt daarom gevraagd en er is in de gesprekken door ons op geantwoord. Het is door ons gewaardeerd, dat u de kennis van de Heilige Schrift, van de reformatorische wijsbegeerte en de prolegomena van de dogmatiek een ruime plaats wilt geven. Toch blijven er bij ons bezwaren en vragen leven. Om met het voornaamste punt te beginnen: Het blijkt, dat grote delen van het onderwijs door de Apeldoornse hoogleraren en docenten zullen worden gegeven. We denken aan de exegese O.T en N.T. alsmede aan de dogmatiek. Nog afgezien van het feit dat Apeldoorn, wat het belangrijke vak dogmatiek betreft, in een andere traditie staat dan onze Kerken -we denken aan de grotere invloed van de Nadere Reformatie en de daarmee samenhangende grote aandacht voor de problemen rondom de toeëigening des heils- is de werkwijze aan een Theologische Universiteit een andere dan de door ons geprefereerde. Wij hebben bewust gekozen voor een Seminarie, omdat we van mening zijn dat in onze gecompliceerde tijd de toerusting tot het predikambt vraagt om een op de praktijk van het predikantswerk gerichte opleiding. Als jonge mannen een wetenschappelijke aanleg hebben kan het van grote waarde zijn dat ze zich toeleggen op een doctoraalstudie en een promotie. Maar voor de doorsnee predikant is voor alles nodig, dat hij vanuit de Heilige Schriften de gemeente kan bouwen. Niet alleen op de preekstoel maar ook in het pastoraat en de catechese. Naar onze overtuiging heeft onze opleiding aan het Seminarie, goede voorgangers toegerust. Juist het belang van dit punt hebben we diverse malen bij u neergelegd, maar het blijkt uiteindelijk dat het merendeel van de commissie deze zaak niet als van bijzonder belang ervaart. De L.V. te Doorn noemde het Seminarie nog een "deugdelijke opleiding". We hebben deze kwalificatie nooit van u gehoord. Het bleek moeilijk U te bereiken als het ging over de aard van de opleiding. Er is door ons tijdens de gesprekken met U veel gezegd dat wij niet behoeven te herhalen. We verwijzen naar de oude maar ons inziens nog steeds actuele brochure: "Waarom een nieuwe opleiding ?" Het is onze stellige overtuiging dat theologische vakkennis alleen niet voldoende is om goed in de gemeente te kunnen functioneren. Een praktijkgericht karakter van de opleiding is ook van groot belang. Vernieuwing van de opleiding, waar wij al dertig jaar naar streven, blijkt nog steeds noodzakelijk. Dit is ons voornaamste bezwaar tegen de door U voorgestane poging om tot meer eenheid in de predikantenopleiding te komen.

Dan zijn er nog enkele punten, waar we uw aandacht op willen vestigen. Wij hebben in deze tijd steeds te maken met "late roepingen". Mannen, die vaak een goede staat van dienst hebben op verschillend gebied melden zich aan. Ze hebben een gezin, vaak werken ze nog in hun beroep en ze geven een goed deel van hun tijd aan de studie. Het seminarie kan deze broeders vooruit helpen.

Een ander gegeven zal u niet ontgaan zijn. Tijdens twee opiniepeilingen bleek dat de huidige theologiestudenten binnen de NGK er niet voor voelt de door U voorgestelde weg in te slaan. Een duidelijke meerderheid vraagt de zaken zo te laten als ze zijn. Is daar ruimte voor? Is er -bij aanvaarding van uw voorstel door de Landelijke Vergadering- sprake van een overgangssituatie, en zo ja hoe wordt deze vorm gegeven?

Om de kerken op een goede wijze voor te lichten zouden wij u in overweging willen geven om ook een financiële begroting van uw voorstel, aan de Landelijke Vergadering ter hand te stellen.

Broeders, wij geloven niet dat de kerken gebaat zullen zijn met uw voorstel. We schrijven dit niet met vreugde. We weten, dat u veel tijd en energie in deze zaak geïnvesteerd hebt. Het gaat ons er ook niet om onze eigen positie door dik en dun te verdedigen. Wij hebben, evenals u het welzijn van de Nederlands Gereformeerde kerken op het oog. Daarom schreven we deze reactie.

Met broederlijke groeten.,

Namens het Bestuur van de Stichting Nederlands Gereformeerd Seminarie,

L.W.G.Blokhuis, voorzitter

J.Brouwer, secretaris

INHOUD

Inleiding	1
1. DE EERSTE RONDE: verkennende gesprekken	2
1.1 Gesprekken met het bestuur van het Ned. Geref. Seminarie	2
1.1.1 Het eerste gesprek	2
a. visie op aard en plaats van de theologie	2
b. de opleiding aan de TU Apeldoorn	2
c. kijk op de TSB	3
1.1.2 Het tweede gesprek	3
a. de opleiding aan de TU Apeldoorn	3
b. het appèl vanuit de kerken	4
c. mogelijkheden voor late roepingen	4
d. concrete invulling nieuw opleidingsinstituut	4
e. zorg om de kerken/vernieuwing van de opleiding	5
1.2 Gesprek met de Senaat van de Theologische Universiteit Apeldoorn	5
1.2.1 Een eerste gesprek	5
a. bevoegdheid Senaat	5
b. eisen docenten	5
c. bijbelkennis en filosofie	5
d. samenwerking TUA en TUK	5
1.3 Gesprekken met de begeleiders van de Theologische Studie Begeleiding	6
6	
a. indruk Theologische Universiteit Apeldoorn en Rijksuniversiteiten	
6	
b. concrete invulling nieuw opleidingsinstituut	7
c. zorg om de kerken/vernieuwing van de opleiding	7
1.4 Gesprek met studenten die deelnemen aan de TSB	8
1.5 Resultaat	9
2. DE TWEEDE RONDE: naar een concreet voorstel	10
2.1 Voorwaarden	10
2.2 Gesprek met de Senaat van de TUA	10
2.3 Concreet voorstel	11
à. NG-studieprogramma	12
b. beschrijving vakken in het Ned. Geref. Studieprogramma	13
c. uitruil van vakken aan de TUA tegen vakken aan het NG-instituut	14
d. begroting van de kosten	15
e. instemming Theologische Universiteit Apeldoorn	16
3. DE DERDE RONDE: de reacties	17
3.1 Begeleiders TSB	17
3.2 Bestuur NGS	17
3.3 Studenten TSB	18
3.4 Samenvatting en commentaar	18

4. DE LAATSTE RONDE: overwegingen en voorstel

19

Bijlagen

1. Besluit Landelijke Vergadering Amersfoort 2001 inzake opleiding tot predikant
2. Brief Ned. Geref. Seminarie 29 januari 2002 met notitie "*Visie Seminarie op aard en plaats van de theologie*".
3. Notitie begeleiders TSB "*Hoe waarderen de studiebegeleiders van de TSB de theologie?*"
4. Brief TU Kampen (Broederweg) inzake toelatingsbeleid studenten.
5. Reactie begeleiders TSB d.d. 13 juni 2003 op voorstel commissie inzake NG-studieprogramma
6. Reactie bestuur NGS d.d. 28 juli 2003 op voorstel commissie inzake NG-studieprogramma.